

Halvårsrapport 2. halvdel af 2016

Redaktørberetningen	1
Trends og tal for henvendelser.....	22
Gennemgang af væsentlige kritiktemaer	29
Andet led i behandlingen af klager.....	42
Pressenævns sager	42
Ankesager afgjort af lytternes og seernes redaktør	44
Programetik og andre tendenser på Facebook	47

Redaktørberetningen

DR og Facebook – ytringsfrihed og etik

I begyndelsen af oktober 2016 fandt der en relativ upåagtet begivenhed sted i den svenske hovedstad, Stockholm. Afslutningen af det årlige møde i Foreningen af Uafhængige Pressenævn, AIPCE, endte med, at de 34 medlemslande vedtog en ganske markant erklæring.

Organisationen sendte et åbent brev til Facebook med opfordring til, at Facebook i fremtiden bør respektere pressefrihed og ikke udøve censur¹. Hovedsynspunktet er, at Facebook ikke bør fjerne journalistisk indhold, som allerede er underkastet kontrol af demokratiske landes lovgivning og uafhængige pressenævn. Baggrunden var Aftenposten i Norge. Avisen trykte i september det berømte billede af nøgne børn, der flygter efter et bombeangreb under Vietnam-krigen. Publiceringen i Aftenposten førte til, at Facebook fjernede billedet fra Aftenpostens profil, fordi det ifølge Facebook krænkede virksomhedens kodeks for nøgenhed. Begivenheden var i særlig grad med til at åbne diskussionen internationalt om Facebooks censur og magt i forhold til traditionelle mediers muligheder for at publicere de billeder og den tekst, de vil.

Jeg har valgt at tage dette emne op til behandling i denne halvårsrapport, da det udgør et af de væsentligste temaer i forhold til fremtidens distribution, medievaner og allervæsentligst: Bevarelse af mediernes ret til ytringsfrihed og selvstændig redigering.

DR er den største medieaktør i Danmark og spiller en afgørende rolle, fordi DR har en betydelig indflydelse på medieudviklingen herhjemme. DR har som et af de eneste danske medier en sådan størrelse, at det giver en vis tyngde i forhold til at rejse en kritik af de krav, Facebook stiller til brugerne. Samtidig er DR den danske medievirksomhed, som har det største engagement netop i forhold til Facebook². DR havde i første halvår af 2016 179.000 kommentarer om måneden på DR's Facebooksider. Og det tal var steget til 190.000 i gennemsnit om måneden i andet halvår af 2016³. DR publicerer 500 til 600 nyhedsartikler om måneden på Facebook. Samlet set har DR lige knap fire millioner følgere på alle deres Facebooksider⁴.

I det følgende vil jeg gennemgå den situation i forhold til Facebook, som DR – og alle andre danske medier – står i. Slutteligt rejser jeg nogle spørgsmål vedrørende DR's rolle i forhold til sin egen etik.

---

¹ Det skal dog bemærkes, at det danske pressenævn ikke var orienteret om indholdet af brevet, og nævnet har efterfølgende tilkendegivet, at det ikke skal betragtes som afsender. Pressenævnet deltager gerne i de uformelle diskussioner i AIPCE, men afgiver ikke denne type erklæringer, lyder svaret fra Pressenævnet til brug for denne rapport.

² Link: goo.gl/XtTt36

³ DR Medieforskning. Det er ikke muligt at hente tal længere tilbage. Tallet er lavt sat, da det ikke rummer opslag i første led og ikke kommentarer i subtråde.

⁴ "Rapport om DR og de regionale TV 2-stationer i konkurrence med de private medier", Danske Medier, september 2016. Link: goo.gl/MeHbXZ

Et internationalt overblik

Den britiske forsker Timothy Garton Ash - og leder af tænketanken freespeechdebate.com - påpeger i sin nye bog, 'Free Speech'⁵, at vi lever i en "post-Gutenberg" fase af historien, hvor ny teknologi stiller muligheder til rådighed, men som samtidig medfører magtkoncentration og begrænsninger i forhold til individets ret til at ytre sig. På det globale plan udfordrer nye, stærke magter som Indien, Kina og Brasilien den gamle verdensorden. De stiller nye krav og kritiserer ytringsfriheden i den vestlige forstand.

Globaliseringen betyder også, at nye og meget magtfulde multinationale firmaer har en større indflydelse på mulighederne for at ytre sig, end traditionelle stater har. Facebook har større indflydelse på udvidelse og eventuel indskrænkning af ytringsfriheden, end staten Frankrig har. Det samme gælder Google i forhold til staten Tyskland, lyder analysen fra Timothy Garton Ash⁶.

Disse to parallelle spor løber sammen til ét i debatten om ytringsfriheden. Der er en magtmæssig forskydning i gang fra den vestlige kultur til ikke-vestlige kulturer med en anden opfattelse og et andet værdisæt - ikke mindst i forhold til medier og ytringsfrihed. Samtidig vokser de private supermagter, som slet ikke agerer på en måde, som stater traditionelt gør. I kraft af deres størrelse og ønske om ekspansion og stigende indtægter øver de en enorm indflydelse på ytringsfrihed og presseetik i de lande, hvor såvel borgere, medier, myndigheder og virksomheder er dybt forbundet og afhængige af disse supermagter. De to udviklingsspor udgør sammen et pres på vestlige værdier og den øvrige verden for eksempel ved at opstille globale og universelle standarder for, hvad man må og ikke må på de private medie-supermagters territorium. Facebook har en sådan størrelse og magt, at virksomheden reelt øver en indflydelse på muligheden for at kommunikere både som borgere imellem hinanden og mellem stat, myndigheder, medier og borgere. Facebook kan bortcensurere billeder og ytringer, hvis det passer virksomheden. Private som offentlige medier kan forfægte egen selvbestemmelse, men det er til en vis grad på monopolets betingelser, fordi Facebook tiltrækker en voksende skare af brugere.

Vender vi blikket hjemad, har alle danske medier i varierende omfang vurderet at have et behov for at være på Facebook, samtidig med at den multinationale virksomhed bid for bid fjerner indtægtsgrundlag og kunder fra de selvsamme gamle medier. Det sætter medier - private som offentlige - i et dilemma og gør dem sårbare. Skal man gå ind på Facebooks betingelser for at bevare sine "kunder"? Eller skal man som konsekvens af sin skepsis over for virksomhedens censur og monopollignende tilbøjeligheder som distributør kæmpe imod og samtidig måtte imødesee tabet i form af vigende brugerinteresse, indtægtstab og faldende betydning som medie?

---

⁵ Free Speech - Ten Principles for a Connected World, Timothy Garton Ash, Atlantic Books, 2016, p1 ff.

⁶ Se fodnote 5

For hvordan afvejer man sin egen uafhængighed og ret til selv at redigere og ytre i forhold til Facebooks regelsæt? Hvordan samarbejder man, uden at det betyder underkastelse i et herre-tjener-forhold?

Facebook som gatekeeper

Debatten om afhængighed og censur kan ikke ses isoleret fra den internationale udvikling i forhold til selve ytringsfriheden som begreb. Hvor markant skal den bruges i en globaliseret verden?

Den danske filosof Frederik Stjernfelt er én af dem, der advarer mod at globaliseringen kombineret med en ny offentlighed skabt af sociale medier fører til større "hensynsfuldhed" i den offentlige debat og Facebooks begrænsninger af ytringer. Han skriver i et essay⁷, at i den klassiske oplysningsfilosofiske tankegang gjaldt det, at jo flere forskellige grupper, der skulle leve sammen, jo højere krav blev der stillet til, at alle kunne komme til orde for at ingen blev udelukket fra at ytre sig. I dag går det den modsatte vej, og det bliver ligefrem en sport af finde udsagn, der skal kriminaliseres, skriver Stjernfelt:

"Dobbeltmoralen i den ny tolerance indebærer, at nogle religioner, holdninger, udsagn eller grupper skal beskyttes, andre ikke. Der kommer i praksis ikke længere til at gælde samme rettigheder for alle."

Samme tankegang præger filosofen, forskeren og forfatteren Timothy Garton Ash. Han mener, at løsningen måske ligger i, at de traditionelle medier begynder at formulere et modsvar til de store aktører som Facebooks stigende dominans og udnytter mediernes bedste handelsvare – nemlig det indhold, som eksempelvis Facebook gerne vil have fat i. Han kalder de multinationale firmaer, Google, Facebook, Amazon og Apple for "de store katte". Ash argumenterer for, at det er nødvendigt, at medier slår sig sammen og kræver en dialog med disse supermagter for at opnå større gennemsigtighed og samtidig forpligter dem til et samarbejde. Disse supermagter gør det ikke af sig selv, fordi de ikke vil holdes ansvarlige, argumenterer Ash. Derved har Facebook overtaget i den forhandling. Hvis der var mere solidaritet mellem medierne i forhold til Facebook, kunne de udnytte mediernes fælles styrke, fordi de har det, som Facebook har brug for – nemlig et udbud af indhold, som kan indgå i Facebooks kredsløb⁸. Virksomheden lever af at distribuere private menneskers og mediers indhold, dele det og opnå opmærksomhed, som tiltrækker.

Andre taler for, at Facebook og øvrige medie-supermagter bør pålægges skatter netop for, at samfundet kan kræve noget tilbage og stadig få råd til public service journalistik. Ja, endda en frygt for, at hvis ikke en del af det provenu, som Facebook blandt andet henter fra troværdige og uafhængige medier, går tilbage til medierne igen, vil det direkte skade demokratiet⁹. Den danske europa-parlamentariker Morten Løkkegaard taler for, at EU-parlamentet igennem sine kommende

⁷ Nutidens definition af tolerance gør os intolerante, Videnskab.dk, 16. august 2016. Link: goo.gl/BmwJj5

⁸ Timothy Garton Ash on Trump, Brexit, and the age of media polarization, Columbia Journalism Review, 5. Oktober 2016. Link: goo.gl/P5dC2D

⁹ Make Google and Facebook pay for public service reporting, The Guardian, 8. November 2016. Link: goo.gl/GI5WRU

love om det digitale indre marked bliver nødt til at lovgive med skrappe spilleregler for blandt andre Facebook fordi de er fremtidens magthavere¹⁰.

Facebook har valgt at opstille et sæt af globale retningslinjer, hvorefter brugere kan publicere deres eget indhold, så længe Facebook ikke mener, at det strider mod Facebooks universelle regler. Alligevel afviser Facebook, at virksomheden er et medie eller en publicistisk virksomhed, men ser sig selv som en teknologivirksomhed. Facebooks redigering er i virksomhedens egen selvpfattelse kun nødtvungen og holdt på et minimum, da Facebook ser sig selv om facilitator af privates egne ytringer. Den enkelte er sin egen redaktør i kraft af sine egne valg på Facebook. Dette synspunkt uddybede Patrick Walker, direktør i Facebook med titlen Director of Media Partnerships, da han deltog i den internationale nyhedskonference, News Exchange, i DR Koncerthuset i København, den 1. december 2016. Patrick Walker sagde:

”Vi tænker først og fremmest ikke på os selv som redaktører. Vi mener, at det er vigtigt, at Facebook holder sig væk fra at blande sig i, hvad verden skal læse om. Det er, hvad redaktører har med at gøre. Men som ansvarlig for en platform, påtager vi os retten til at fjerne indhold, som ødelægger vores regler. Nyhedsorganisationer verden over har vidt forskellige standarder for, hvad man tillader at publicere. Det den ene organisation tillader, betragter den anden som hate speech. Nyhedsalgoritmen afspejler læserens foretrukne valg. Det, der definerer, hvad der er i dit newsfeed, er de valg, du foretager.”¹¹

Patrick Walker fra Facebook giver udtryk for en opfattelse af publicering, som strider mod den måde, traditionelle, vestlige medier hidtil har opfattet mediernes rolle på. I den opfattelse er det publicisten, mediet, der udvælger og redigerer. I Facebooks verden er det individet, der er sin egen redaktør. Facebook er så at sige kun nødtvunget redaktør, men virksomheden vil i sin egen selvpfattelse opfordre brugere til selv at vælge det, de har lyst til at se i deres Facebook-feed, og jo større aktivitet, jo mere kan Facebooks algoritme sørge for, at vi hver enkelt får det, vi vil have.

Og det støder jævnligt sammen med offentliggørelse af indhold og billeder, som hidtil i den gamle medievirkelighed helt uproblematisk kunne offentliggøres. Her er et eksempel. I den traditionelle, vestlige grundopfattelse er eksempelvis nøgne kvindebryster ikke forbudt, selv om det støder andre kulturer. I såvel Norge som Sverige har der været eksempler på, at foreninger, som har haft til formål af fremme amning, har måttet opleve, at indhold illustreret med et nøgent kvindebryst er blevet fjernet, fordi det krænker Facebooks universelle standarder om forbud mod nøgenhed.

Dette peger igen på kritikken af Facebooks indsnævring af ytringsfriheden. I den version af ytringsfrihed, som står i kontrast til en stigende global hensyntagen, sådan som Stjernfelt beskrev den, er den enkeltes ret til at ytre sig ikke underordnet hensynet til samfundet eller almenvællets interesser. Det er ikke forbudt at bruge sin ytringsfrihed til latterliggørelse, forhånelse eller til at

---

¹⁰ ”Facebook må skifte spor nu”, kronik, Politiken 10. 1. 2017. Link: goo.gl/VC223g

¹¹ Tale den 1. december 2016 i DR Koncerthuset. Eget båndudskrift og oversættelse.

kritisere magthavere, hvad enten de er religiøse eller verdslige, så længe ytringerne ikke er direkte ulovlige. Tilhængere af denne opfattelse vil hævde, at det netop er den frie ret til at anfægte vedtagne dogmer og udfordre andres synspunkter, der bringer ny erkendelse til og virker som dynamoen i en fremadskridende samfundsudvikling.

Navnlig Muhammed-krisen har i de seneste ti år internationalt ført til intense diskussioner om hensynsfuldhed kontra ytringsfrihed. På den ene side er en fløj blandt medier, som frygter at begrænsninger af ytringsfriheden ud fra et hensynsargument fører til censur og en svækkelse af et levende demokrati, og på den anden fløj medier, som argumenterer for, at selvpålagte begrænsninger er med til at mindske spændingerne blandt befolkningsgrupper, som i stigende grad skal leve side om side. Samtidig er hele spændingsproblematikken stærkt forøget i og med, at sociale medier i de seneste ti år også har betydet, at en nyhed publiceret i København eller Berlin er ude i Cairo eller Sydney på samme tid.

Der er nylige eksempler på, at store virksomheder er så bange for at lægge sig ud med store kundegrupper og dermed risikere en "shitstorm" på sociale medier, at man hellere trækker sine annoncer øjeblikkeligt efter pres fra forbrugere, hvis der foreligger en beskyldning om, at virksomhederne støtter medier, der påstås at viderebringe krænkende eller ligefrem racistiske ytringer. Det skete, da Nordea efter én henvendelse fra en kunde trak sine reklamer fra Den Korte Avis, og kort før det havde LEGO proklameret – efter pres på de sociale medier – at virksomheden ikke længere annoncerede i den britiske avis The Daily Mail. Det skete efter en kampagne på de sociale medier, som opfordrede virksomheden til at følge opfordringen under navnet "Stop Funding Hate" til at droppe annoncer i medier, som kampagnen mener fremmer had, diskrimination og dæmonisering¹².

Facebook kan uden appelmulighed bestemme, om ytringer skal fjernes eller ej. LEGO og andre private virksomheder kan som selvstændige aktører naturligvis trække deres annoncer, som det passer dem. Det interessante i denne sammenhæng er, når Facebook kommer til at virke som en megafon for kritik, at store grupper i befolkningen lynhurtig bliver mobiliseret til at tage afstand fra bestemte ytringer og bestemte medier. Alene frygten for en sådan "shitstorm" får store virksomheder til at reagere og ændre adfærd for at undgå kritik.

Begge hændelser bringer mindelser om Facebooks ageren i forhold til sit eget kodeks, hvor Facebook forsøger at styre udenom at blive skydeskive for vrede over ytringer ved at henvise til sine "universelle standarder."

Men netop den henvisning rejser spørgsmålet: Hvem skal afgøre, hvad der er krænkende for bestemte grupper, og hvem bør ydes en form for beskyttelse? Der findes ingen videnskabelig metode til at afgøre, hvad god eller dårlig smag er. Selv straffelovens forbud mod utugt og blasfemi ændrer sig over tid. Engang var den surrealistiske kunstmaler Wilhelm Freddie værker

---

¹² Lego ends advertising with Daily Mail after calls for companies to 'Stop Funding Hate' Link: goo.gl/OWx0re

anset for skandaløse. I 1937 beslaglagde politiet flere af hans værker, og han blev dømt for pornografi. Nu er de anset for stor kunst. Så ytringers lovlighed kan være relativt¹³.

Men kan enhver ansat i mediebranchen med hånden på hjertet sige, at den samme åbne og frie diskussion også i fremtiden kan finde sted i samme omfang, hvis "markedspladsen" for informationsudveksling på længere sigt reelt er Facebook eller en lignende digital platform, hvor en ukendt kommerciel ledelse foretager lukkede beslutninger om censur ud fra uigennemskuelige regler? Og hvor opponenteres indlæg end ikke er til debat, men kan blive fjernet uden videre? I retsstaten er medier underlagt medieansvarsloven og kan blive straffet for indhold, der strider mod lovgivningen. Facebook er ikke en medievirksomhed og ikke underlagt medieansvarsloven. Er det i den sammenhæng ikke ligegyldigt, om Facebook eller en lignende supermagt kun modstræbende og uvilligt påtager sig, at teknologivirksomheden de facto har udviklet sig til en publicist? Konsekvensen risikerer at blive den samme: En begrænsning af ytringsfriheden, censur og selvcensur ud fra en betragtning om et universelt hensyn til ikke at støde nogen.

Når Facebook censurerer

2016 blev året, hvor Facebook i stigende grad kom under mediernes og politikernes pres i forhold til at forsvare sine dispositioner og censur af bestemte og ret berømte former for ytringer. Navnlig én begivenhed satte skred i tingene. Da Facebook fjernede det historiske billede af den dengang ni-årige Kim Phúc, som løber nøgen på vejen efter et napalm-angreb, blussede debatten op i vestlige medier. Det var den norske avis, Aftenposten, som havde lagt billedet op på Facebook. Men Facebook fjernede billedet, fordi det stred imod virksomhedens kodeks for ikke at vise nøgne børn. Efter udbredt kritik verden over og et åbnet brev fra den norske redaktør af Aftenposten, ændrede Facebook sin beslutning med henvisning til, at virksomheden altid søger både at fremme ytringsfriheden og samtidig sikre, at Facebook er et sikkert sted at være¹⁴. I forbifarten nåede Facebook også at blokere den norske statsminister Erna Solbergs Facebook-profil, fordi hun som en solidaritetshandling og protest også havde delt Aftenpostens billede på sin Facebook-profil.

Der er andre eksempler, hvor Facebook tilsyneladende kun har bøjet sig efter at have været udsat for et massivt offentligt pres. Herhjemme har det især været omtalt, at forfatteren Peter Øvig Knudsens bøger om hippie-bevægelsen blev bortcensureret på grund af nøgenhed.

Folketingets formand Pia Kjærsgaard fik blokeret sin profil i 2013, fordi hun havde kaldt den daværende statsminister Helle Thorning-Schmidt for "dum og naiv." Det ændrede Facebook efterfølgende og kaldte det for "en fejl." Men begrundelsen fra Facebook er interessant. Her udtalte en Facebook-talsmand efterfølgende, at offentlige personer skulle selvfølgelig have lov til

---

¹³ "MEN, -Ytringsfrihedens historie I Danmark", Frederik Stjernfelt og Jacob Mchangama, Gyldendal, 2016, s. 940.

¹⁴ "Facebook backs down from 'napalm girl' censorship and reinstates photo". The Guardian, 9. september 2016. Link: goo.gl/Y3SmMP

at føre en debat, men helt generelt skal man holde sig fra diskrimination, mobning og trusler, og gør man det, så bliver ens profil ikke lukket¹⁵.

Aftenpostens chefredaktør Espen Egil Hansen indledte sin kamp mod Facebooks dominans med Vietnambilledet i september. Siden har han været interviewet i adskillige medier om sin udfordring af Facebooks dominans. Egil Hansen fornægter ikke, at Facebook har gode sider og har gavnet ytringsfriheden, og han mener, at Facebook er villig til at indgå i samarbejde med traditionelle medier. Espen Egil Hansen talte også på konferencen News Exchange netop om to aspekter: At Facebook har et valg, og det valg har virksomheden brugt til at tjene penge først og fremmest. For det andet: At der ikke findes en objektiv global standard, som Facebook hævder, og derfor udøver virksomheden censur. Han siger:

”Vi er vant til at drive en avis, en TV-station og traditionelt har det bestået af en pakkeløsning. Men i dag flyder indhold rundt. Den mekanisme, der bestemmer, hvad du skal have fra pakken, er en algoritme. Facebooks algoritme belønner engagement. De vil have dig til at bruge mere tid på Facebook. Og det er også der, hvor pengene kommer. Det behøver ikke at være sådan, deri ligger valget. Selv Facebook kan vælge at programmere deres algoritmer til at gøre andre ting end blot engagement. Når jeg arbejder med algoritmer for Aftenposten, vil vi også lægge vægt på, hvad synes vi er vigtigt.” Og han føjede til:

”Jeg er bekymret for, hvordan Facebooks globale platform ikke tillader kulturelle forskelle. Der er en organisation i Norge, som går ind for naturlig amning. De er blevet smidt ud af Facebook, fordi de af og til bringer billede af et bryst. I Skandinavien er det ikke et problem. Tværtimod. Det er resultatet af en kamp – en frihedskamp for kvinder i 60´erne og 70´erne.” ¹⁶

Dermed bliver det – som Frederik Stjernfelt påpeger i sit essay – virksomheden, som indskrænker ytringsfriheden ud fra et generelt ønske om ”hensyntagen”.

DR´s egen nyhedsdirektør Ulrik Haagerup har ganske klart udtrykt frygt for netop den udvikling og de udfordringer, den rejser og samtidig påpeget nødvendigheden af, at de klassiske medier forholder sig til situationen:

”Det er måske meget godt, at vi endelig begynder at forstå og forholde os til dilemmaet med Facebook, som både en livgivende og demokratiserende ven og samtidig et betænkeligt monopol, der ligner en demokratisk trussel og en fjende af traditionelle medier, som mister brugernes tid, opmærksomhed, annoncekroner og i sidste ende (måske) muligheden for at levere ordentlig journalistik til gavn for befolkningerne,” skriver nyhedsdirektøren i sin klumme ¹⁷.

---

¹⁵ ”Facebook: Undskyld, Pia Kjærsgaard”. BT, 10. januar 2013. Link: goo.gl/Z5lccM

¹⁶ Espen Egil Hansen tale den 1. december 2016 i DR Koncerthuset. Eget båndudskrift og oversættelse.

¹⁷ ”Vi skal forholde os til dilemmaet med Facebook”. Ulrik Haagerup, Altinget.dk, 25. oktober 2016. Link: goo.gl/SPmFJK

Falske nyheder

Så snart det amerikanske præsidentvalg i november var overstået, udspandt der sig en diskussion i toppen af Facebooks ledelse om, hvilken rolle virksomheden selv havde haft i udfaldet af valget¹⁸. Emnet var, om Facebook var for dårlig til at bortcensurere falske nyheder. Et af de mest kendte eksempler var historien om, at paven støttede Donald Trump. Internt i Facebook diskuterede ledelsen, hvorvidt virksomheden med sin matematiske udvælgelse af indhold er med til at skabe et skævt billede af verden. Ifølge New York Times er Facebooks egne ansatte i stigende grad opmærksomme på beskyldninger om, at virksomheden optræder politisk farvet i sin udvælgelse af nyheder blandt andet for at bortcensurere højreorienterede artikler fra og websider i sin egen opgørelse over de mest betydningsfulde tendenser på nettet. Falske nyheder kan spredes af bagmænd, som spekulerer i at udnytte Facebooks delingsmekanisme til at skabe sig selv store indtægter ved produktion og deling af falsk stof. Men det kan også ske af politiske og strategiske årsager, hvor eksempelvis Rusland benytter sig af "trolde" eller rundspredning af falske nyheder om vestlige politikere, som er en direkte intervension i vestlige valg handlinger¹⁹. Problemet er så stort, at den svenske efterretningstjeneste Säpo skrev om det i sin seneste årsrapport. Her beretter Säpos chef i forordet om, at russerne udfører såkaldte ikke-militære "påvirkningsoperationer" vendt mod Sverige²⁰. Det samme gør Forsvarets Efterretningstjeneste herhjemme i sin seneste rapport²¹.

Et andet kritikpunkt går på, at Facebook undergraver muligheden for, at brugerne kan modtage andre informationer end dem, der passer ind i den enkelte brugers eget verdensbillede. Den amerikanske erhvervsavis Wall Street Journal har gennemført sin egen lille demonstration af, hvorledes sociale medier risikerer at medvirke til, at vi som brugere af nyheder fra sociale medier i en vis udstrækning kommer til at leve i vores egne små universer uden at blive udfordret med nyheder, der går imod vores eget verdensbillede. Det, der er blevet kaldt "ekko-kamre."

På avisens hjemmeside kan man følge demokratiske nyhedsopdateringer på Facebook (blåt feed) og på republikanske nyheder (rødt feed)²². De er stillet over for hinanden, så man umiddelbart kan se, hvor helt forskellige versioner af verden, de beskriver. Walls Streets fremstilling peger på et væsentligt aspekt, - nemlig at i en ny medievirkelighed kan den enkelte brugers engagement på Facebook risikere at understøtte en tendens til et ensidigt nyhedsudbud, således at vi som nyhedsbrugere og samfundsborgere i stigende grad fjerner os fra en fælles offentlighed og dermed fra en fælles forståelse af samfundets udfordringer.

Wall Street Journals forsøg med opstilling af to medieverdener, rejser ét grundlæggende spørgsmål: Hvilken indflydelse har det på os som borgere og deltagere i et demokrati, at vi gennem

---

¹⁸ "Facebook, in Cross Hairs After Election, Is Said to Question Its Influence", New York Times, 12. November 2016. Link: goo.gl/Bj1ZFg

¹⁹ "Drengene med de falske historier og den fede fidus", Morgenavisen Jyllands-Posten, 17. dec. 2016. Link: goo.gl/a2fNSx

²⁰ Säkerhetspolisen, årsrapport, 2015

²¹ Efterretningsmæssig Risikovurdering 2016, s. 12, FE, 2016

²² "Blue Feed, Red Feed", The Wall Street Journal. Link: goo.gl/jqW3GF

sociale medier som Facebook kan blive udsat for et selvforstærkende og skævt nyhedsbillede? Og hvorfor overlades det til private medie-supermagter uden nogen form for demokratisk kontrol at beslutte, hvad der skal offentliggøres og efter hvilke retningslinjer kun bestemt af firmaets egen politik? Det åbenlyse svar er: Fordi ingen har magt til at beslutte, at det skal være anderledes og alle vestlige medier i større eller mindre grad mener, at man har brug for samarbejde med Facebook.

Når eksempelvis Facebook bliver mødt med hård modstand og kritik, så er der også tegn på, at virksomheden er påvirkelig, som da Facebooks EU-direktør på en høring i Bruxelles åbnede for, at Facebook må anerkende, at der er billeder, der har en sådan nyhedsværdi, at Facebook må gøre undtagelser fra sin censurregler²³.

DR og Facebook

Morgenavisen Jyllands-Posten har i flere artikler beskæftiget sig kritisk med samme emne, herunder især DR's brug af Facebook. Avisen kan citere fra en ansættelseskontrakt med en Facebook-ansat, som har til opgave at fjerne indhold fra Facebooks platform²⁴.

Virksomheden har ansatte som på akkordbetaling bortcensurerer billeder, der ikke må være der ifølge Facebooks standarder. Det harmonerer dårligt med DR's grundlæggende bestemmelser i sin egen presseetik. Her står, at DR baserer sig på, at virksomheden er uafhængig af såvel økonomiske som politiske interesser. DR er forpligtet til at basere sin virksomhed på mangfoldighed, troværdighed og upartiskhed samt gennemsigtighed i forhold til hele sit arbejde og sin ledelse. DR har langt over 100 Facebook-sider, hvor brugerne kan debattere og se klip fra DR's programmer. Facebook er ikke den primære indgang til DR på nettet, men det er et vigtigt og væsentligt led i kontakten mellem brugere og DR. I det daglige har DR regler og retningslinjer for, hvor stor aktiviteten på Facebook må være. De udgør et praktisk arbejdsredskab i det daglige. De besvarer dog ikke mere overordnede spørgsmål: Hvordan forholder DR sig til Facebooks voksende indflydelse og den risiko, det medfører i forhold til ytringsfriheden og retten til at bestemme over stoffet selv?

DR's ret til redigering

DR fastholder, at man har retten til eget stof og at redigeringsretten er intakt. Men bagved ligger, at Facebook i kraft af sin dominans har sin ret som privat udbyder til at fjerne stof, som DR har lagt ud, hvis ikke virksomheden finder det foreneligt med Facebooks standarder. Hvilke argumenter har DR som kan sikre, at DR ikke direkte eller indirekte må underkaste sig Facebooks redigering? Og hvordan vil dette udvikle sig i en tid, hvor Facebook får stadig større betydning i takt med traditionelle mediers vigende betydning for den gennemsnitlige danskers nyheds- og underholdningsforbrug? Det kunne til et analytisk formål være interessant at få belyst, hvad det

²³ "Facebook løsner fotoregler: Vi har også begået fejl", Politiken 11. januar 2017. Link: goo.gl/hxKvaP

²⁴ "Facebook og debattørerne, der fik nok af censur af Vietnam-billeder og bare balder" Morgenavisen Jyllands-Posten, 10. september 2016. Link: goo.gl/JKt7aR

ville betyde for DR, hvis man opstillede det rene scenarie, hvor virksomheden ikke længere er på Facebook. Hvad ville denne rene form have af fordele og af ulemper?

Det næste spørgsmål. Hvordan sikrer DR sig på langt sigt imod at komme til i realiteten at understøtte Facebooks kommercielle ambitioner og vækstsmål ved at tilbyde sit stof til den private virksomhed, Facebook? Hvordan kan DR stadig i fremtiden forsvare at leve op til DR's etiske standarder om ikke at være afhængig af blandt andet økonomiske og kommercielle interesser med et stadigt stigende engagement hos Facebook og andre sociale medier, som lever af at hente annoncekroner til yderligere ekspansion?

Når DR stiller sit indhold til rådighed på Facebook, gavner det Facebooks økonomi. Hvordan er det foreneligt med DR's krav til sig selv om uafhængig journalistik? DR bør overveje, hvor megen subsidiering og reklame man finder hensigtsmæssig. Ikke alene lader man i vidt omfang Facebook distribuere stoffet og udnytte de kommercielle fordele, der ligger i det, men samtidig promoverer man i skrift og tale Facebook løbende gennem sine programmer. For DR's vedkommende er der ganske strenge bestemmelser for såvel direkte som skjult reklame. Radio- TV-nævnet accepterer ikke, at DR lader et kamera dvæle ved et bilmærke i alt for mange sekunder, uden at det risikerer at blive bedømt som skjult reklame. Det forekommer i den sammenhæng problematisk, at DR så i kraft af sit store Facebook-engagement reelt reklamerer massivt for virksomheden og leverer stof til dens fortsatte vækst og velstand.

Et særligt dilemma er Facebooks samarbejde med myndighederne, fordi virksomheden har så grundigt og tæt kendskab til hver enkelt bruger. Det har i flere år været et tema i den internationale debat. Der har været nævnt eksempler på, at blandt andre Facebook stiller persondata til rådighed blandt andet for de amerikanske myndigheder. Facebook er i færd med at blødgøre de kinesiske myndigheder og beslutningstagere, så virksomheden kan få adgang til det kinesiske marked, fordi Facebook er ved at udvikle et censurretskab, der kan blokere nyheder i forskellige geografiske områder²⁵. Man kan tænke sig til, hvilken fare, den form for samarbejde udgør, hvis Facebook får held med sit forehavende. Kan man stole på, at Facebook ikke i realiteten gennem sit samarbejde med myndigheder også i Danmark undergraver grundlæggende frihedsrettigheder? Og med hvilken begrundelse kan DR i den sammenhæng forsvare sit store engagement med Facebook?²⁶

Facebooks samarbejde med myndigheder verden over stiller alle medier over for et svært dilemma. For hvordan kan man på den ene side garantere uafhængighed og kildebeskyttelse, når man de facto samarbejder tæt med en multinational medievirksomhed, som accepterer et samarbejde med myndigheder blandt andet om terrorbekæmpelse?

Men den største og mest nærliggende fare ligger måske i den selvcensur, som umærkeligt risikerer at snige sig ind, fordi ingen ved, hvad man stiller op med Facebooks dominans og derfor

---

²⁵ "Facebook udvikler censur-værktøj for at komme ind i Kina", Ritzau/Finans: 23. november 2016. Link: goo.gl/4puJIR

²⁶ "Tech Companies Concede to Surveillance Program", The New York Times, 7. juni 2013. Link: goo.gl/bMR6aq

bare bid for bid finder en modus vivendi. Hvordan sikrer DR sig, at medarbejdere ikke gradvist tilpasser sig og undlader at bringe tekst og billeder – måske helt undlader vinkler – på stoffet, som bare tilnærmelsesvis risikerer at blive fjernet af Facebook? Hvordan sikrer DR sig, at man ikke undlader at bringe visse holdninger og visse billeder, som nok er væsentlige emner i samfundsdebatten, men risikerer at støde Facebooks universelle regler?

Der er tegn på, at Facebook selv er interesseret i en form for dialog. Episoden med Aftenposten og diskussionen om "fake news" efter det amerikanske valg tyder på, at Facebook er påvirkelig, når det drejer sig om et pres, der er stort nok. Her flyttede virksomheden sig lidt som følge af pres. Det kan jo være en pragmatisk løsning, at Facebook er indstillet på at bløde sine regler op. Men det principielle er jo uantastet, at hvert medie må gøre op med sig selv, i hvor høj grad man er villig til at stå op for sine egne principper om redaktionel uafhængighed og ytringsfrihed, også når det kommer til en konflikt med Facebook.

Og det rejser endnu et spørgsmål: Hvilke muligheder ser DR selv for at påvirke Facebook og eventuelt indgå i alliancer såvel nationalt som globalt med andre medier for at øve et pres på virksomheden for at opnå større åbenhed og respekt for ytrings- og pressefrihed? Og hvor går DR's egne grænser?

Der er allerede eksempler på, at danske medier tilpasser sig Facebooks krav for derved ikke at risikere at blive udelukket af virksomheden²⁷. En række netmedier giver udtryk for, at de udmærket kender Facebooks censur og eksempelvis ikke lægger billeder op af nøgne bryster. Samme medier hævder endda, at det ikke gør historien ringere. Argumentationen minder bekymrende meget om den intolerance og indsnævring af ytringsfriheden i form af selvrensensur, som kan indfinde sig, når afhængighedsforholdet til Facebook er så stort, at mediet reelt ikke har lyst til at udfordre Facebooks regler.

Derfor var det et afgørende skridt, da de 34 uafhængige pressenævn gik sammen om en fælles henvendelse til Facebook netop ud fra bekymringen om, at Facebook udøver en form for censur. Altså Facebook kan blande sig i private menneskers ytringer, men bør ikke fungere som en selvbestaltet overdommer i forhold til ytringer, som hverken er ulovlige eller i strid med presseetik.

Fremtiden

Min anbefaling er, at DR gennemfører en analyse vedrørende de overordnede spørgsmål, som DR's stigende Facebook-engagement stiller. Dette er ikke skrevet ud fra en virkelighedsfjern opfattelse af, at det vil være muligt for DR at rulle tiden tilbage og ignorere, at efterhånden størsteparten af befolkningen bruger Facebook til at skaffe sig nyheder fra. Men dette er skrevet i håbet om, at DR er parat til at se nøgternt og selvkritisk på sit store og stigende engagement på Facebook samt være åben om de dilemmaer og faldgruber, der også er.

---

²⁷ "Medier bøjer sig for Facebooks fotoregler", Journalisten. 12. september 2016. Link: goo.gl/j07c0H

Det er heller ikke skrevet uden blik for, at sociale medier også har medført en række goder i forhold til at give mennesker en stemme. Det er ikke skrevet i den ånd, at der findes enkle løsninger på, hvordan DR på længere sigt håndterer disse store spørgsmål, som selvsagt alle medier bokser med. Men netop derfor er det nødvendigt at komme i gang og samtidig være åben i forhold til at delagtiggøre offentligheden i sine overvejelser i forhold til fremtidens medie billede.

Forhåbentlig kan det blive begyndelsen på en proces, hvor DR løbende vurderer og revurderer sin egen politik i forhold til medie giganter som Facebook. *"Der må ikke kunne rejses berettiget tvivl om DR, produktionerne eller medarbejdernes integritet"*, står der på de første sider i DR's programetik. Det er lettere sagt end gjort. Det vil kræve nogle tilvalg og fravalg, som vil have omkostninger ligegyldig, hvad man vælger. Men som også DR's nyhedsdirektør har påpeget, så er selve debatten påkrævet.

Svar fra DR

Med overvejelserne vedr. brug af Facebook rammer lytter og seerredaktøren ind i den debat, der har fyldt rigtig meget i DR de seneste måneder og år. Som redaktøren peger på, er det et internationalt dilemma, som medier verden over hele tiden forholder sig til.

For DR gælder, at vi ikke kan genkende billedet af, at vi er afhængige af Facebook. Det er kun mellem fem og ti procent af DRs digitale trafik, der kommer fra Facebook. Der er desuden sket en markant reduktion af antallet af DR-sider på Facebook. Facebook er, som øvrige sociale medier, et supplement til DRs egne kanaler. Ligesom de traditionelle kanaler er DRs Facebook-profilerne styret og reguleret gennem styringsløjfen og skal overholde DRs etik.

Det er korrekt, at DR følger Facebooks retningslinjer, fordi det er betingelsen for at oprette en profil på platformen. DR er imidlertid særdeles opmærksom på, at accepten af retningslinjerne kan udnyttes til at begrænse DRs uafhængighed og troværdighed. DR bestræber sig på – i lighed med andre medieinstitutioner – gennem dialog med Facebook at påvirke denne udvikling. Som led i disse bestræbelser havde DR chefer et møde med direktør Patrick Walker, Facebook, da han gæstede News Xchange i København i december. Her lagde DR stor vægt på DRs holdning til censur.

DR er ikke bekendt med, at Facebook overtræder dansk lovgivning inden for persondatalovgivningen. Hvis det er tilfældet, vil vi naturligvis forholde os til det, men vi anser det for en hypotese.

DR har ved seneste revision af sine retningslinjer for redaktionel brug af sociale medier lagt faste rammer for programhenviisninger til bl.a. Facebook. Det hedder således:

"Som udgangspunkt henviser DR ikke til sociale medier fra tv- og radioprogrammer. Årsagen er, at den del af danskerne, der ikke er på sociale medier, ikke må få opfattelsen af, at de bliver udelukket. DR skal kun henvise, når der er en redaktionel begrundelse. Det er ikke en redaktionel begrundelse, at man vil have flere følgere til ens profil."

Brugen af Facebook har således, som al anden programproduktion i DR, afsæt i såvel strategiske som redaktionelle overvejelser.

DR's ansvar når børn medvirker

DR's etiske regler sætter høje standarder for hensynet til børn og unge som medvirkende. En række dokumentarprogrammer har i det seneste år ført til en offentlig debat om DR's valg af billeder og fortællestil i forhold til hensynet til at bruge børn og unge som medvirker.

Organisationen Børns Vilkår har ved flere lejligheder kritiseret DR. Blandt andet på den baggrund har jeg haft et møde med Børns Vilkår. Det er mit indtryk, at organisationen opfatter DR som ét af de medier, der trods alt tager størst hensyn til børn i sin programetik og i sin udførelse af programmer om end organisationen også lejlighedsvis er kritisk over for DR.

DR Etik medvirker som rådgiver i den daglige proces blandt andet i spørgsmål om beskyttelse af børn, og der foretages løbende afvejsninger af hensynet til børn og unge i DR's programmer og nyhedsindslag. Parallelt med mit arbejde dette halvår har DR's direktion vedtaget strammere regler for beskyttelse af børn, hvor man i regelsættet præciserer de overvejelser DR gør sig i forhold til børn, som medvirker.

Jeg har gennemgået ti programmer, som har været sendt de seneste to år på DR1, DR2, DR3 og DR Ultra. Programmerne er meget forskellige, men de har det tilfælles, at børn spiller en væsentlig rolle. Programmerne er i enkelte tilfælde udvalgt, fordi de på sociale medier og i den offentlige debat har tiltrukket sig opmærksomhed i kraft af et fokus på børn som medvirkende. I andre tilfælde har jeg udvalgt programmerne, uden der har været det store offentlige fokus, men ud fra at programmerne på forskellig vis har børn som medvirkende. Jeg har ved gennemsyn set på, hvad der har været DR's egen formålsbeskrivelse med programmet, hvordan problemstillingen er løst, og herunder hvilke midler, der har været benyttet. Samlet har jeg set på, hvordan det enkelte program har håndteret hensynet til barnet i forhold til behovet for at fortælle en historie. Ikke alle programmer er her omtalt, fordi flere programmer har eksempler på det samme. Det er værd at understrege, at jeg er bekendt med, at DR faktisk foretager sig overvejelser i forhold til beskyttelse af børn, men jeg har i denne gennemgang set programmerne med seernes øjne og uden kendskab til de interne overvejelser i forhold til programmerne, og derfor kan jeg være nået til en anden bedømmelse af enkelte elementer end DR og DR Etik.

Reglerne

Flere punkter i DR's etik rummer bestemmelser, som berører hensynet til børn. Der er et kapitel om børn og unge som medvirkende. Dernæst er der de generelle bestemmelser om medvirken, herunder for personer, som endnu ikke er fyldt 18 år. Grundlæggende kan børn og unge ikke give tilsagn om medvirken. Det kan kun den eller de, der har forældremyndigheden. Det påhviler DR altid at overveje, om der er grunde og hensyn til at beskytte barnet mod eksponering, eller om der er behov for anonymisering.

I DR's etiske afsnit om følsomme emner står der endvidere, at den medvirkende grundigt skal instrueres og informeres om, hvordan man fremstilles i programmet, og hvad det vil betyde at blive eksponeret. Herunder skal DR overveje, om den medvirkende kan overskue en eventuel kraftig mediebevågenhed, og om der skal tilbydes bistand i form af en psykolog.

Jeg har i det følgende udvalgt nogle enkelte sekvenser fra af de ti programmer til illustration af de overordnede problemstillinger, som jeg beskæftiger mig med. Jeg vil undervejs komme med anbefalinger i forhold til DR's programetik. Ti programmer er langt fra noget udtømmende materiale til en gennemgang, men det kan dog være en indikator på nogle generelle tendenser i forhold til DR's etik.

Sløring

DR benytter i en række tilfælde sløring af barnets ansigt for at beskytte barnet mod eksponering ved at skjule barnets identitet. Eksponering af et barn kan også finde sted på en lang række andre områder. Sløring af et ansigt er ikke nogen garanti for, at man ikke kan genkende barnet eller finde frem til dets identitet. Det grundlæggende spørgsmål, inden en tilrettelægger tager stilling til sløring, må derfor også være: Hvor megen eksponering kan netop dette barn tåle? I nogle tilfælde kan man diskutere, om det mest hensigtsmæssige ikke havde været helt at undlade at vise barnet som medvirkende selv med sløring. Det kommer jeg tilbage til.

Et godt eksempel på hvor nænsomt man kan foretage sløring, fremgik af et dokumentarprogram, hvor der indgik en sekvens om videoafhøring af et barn. Scenen var et børnehus, - et specielt indrettet hus, hvor politiet har mulighed for i trygge rammer at foretage en afhøring af et barn, der for eksempel har været udsat for vold. I et tilstødende rum har myndighedspersoner mulighed for via video at overvære afhøringen, uden barnet bliver berørt af det. I sekvensen fra skildringen af videoafhøringen i børnehuset, viste DR enkelte uskarpe billeder af videoskærmen, men uden detaljer, der kunne afsløre barnets identitet, og alligevel fik seerne et godt indtryk af, hvordan sådan en afhøring af et lille barn foregår - uden et eneste billede af eller ord fra barnet. Her havde DR filmet politifolk, kommunalt ansatte og bistandsværge under afhøringen. Enkelte spørgsmål kunne høres, men barnets svar var helt klippet fra. Spørgsmålene afslørede ikke noget specifikt om indholdet af samtalen og intet, der kunne knyttes til en konkret afhøring.

Programmet viste også en samtale med en rådgiver fra børnetelefonen under Børns Vilkår. Rådgiveren har en telefonsamtale med et barn, hvor sekvensen var filmet og redigeret sådan, at det udelukkende var set fra den voksnes side og ingen detaljer blev blotlagt, som kunne have eksponeret det barn, som havde taget mod til sig for at ringe til børnetelefonen.

Men der er også eksempler på, at sløring ikke yder nogen tilstrækkelig beskyttelse.

I et andet program drejede sig om en escortpige. Hun skulle skildre sin hverdag bogstavelig talt fra sit eget perspektiv (hun gik og stod med et kamera monteret på kroppen). Som led i det filmede hovedpersonen også i sit hjem. Blandt andet viste programmet kvindens mindreårige søn i

forskellige hverdagssituationer. Ganske vist var drengens ansigt sløret, men stemmen og resten af kroppen var synlig, og det var de hjemlige omgivelser også. Der var god mulighed for at identificere, hvem det drejede sig om. Der var også enkelte optagelser, hvor moderen filmede, at hun afleverede drengen på sin skole. Det forekommer unødvendigt, at sønnen skal vises, for at programmet kan fortælle kvindens historie om sig selv. Der er en risiko for, at drengen efterfølgende vil blive genkendt og konfronteret med moderens erhverv, og selvom drengen er en del af moderens hverdag, kunne det skildres på anden vis uden medvirken. Moderen har besluttet at give seerne meget vidtgående adgang til optagelser fra en dag i sit liv - herunder hvor hun blandt andet filmer et samleje med en kunde. Hun har afgørelsen ikke bare om, hvad hun selv vil medvirke i, men også hvad hendes søn skal filmes til. Han har ikke haft det samme privilegium at kunne bestemme. Dermed er dette program et eksempel på, at det i nogle situationer er relevant for DR selvkritisk at overveje, hvad der taler for mindreåriges medvirken i forhold til det emne, man vil skildre og de omkostninger, det risikerer at have for de selvsamme mindreårige på kort og længere sigt.

Der er også eksempler på, at børn spiller en central rolle, men helt burde have været udeladt som medvirkende eller som minimum burde have været sløret. I en dokumentar om samværsproblemer fra 2016 medvirker en pige på fire år utilsløret, men hendes halvbroder er sløret. Af programmet fremgår det, at en børnesagkyndig har vurderet, at pigen lider meget under forældrenes konflikt om samvær. Dokumentaren bringer privatoptagelser af pigen - herunder i en meget svær situation. Faderen har filmet sit eget forsøg på åben gade på at opnå samvær, og billederne viser, at moder og datter afviser ham. I dette program forekommer det, at der må være en betydelig risiko for, at den meget eksponerede pige vil lide yderligere overlast alene som følge af TV-programmet. Undervejs indgår det som en del af dokumentaren, at man citerer en børnesagkyndig, der giver udtryk for, at barnet har lidt overlast som følge af forældrenes konflikt. Om ikke før så senest da denne oplysning kommer frem, burde DR have overvejet, hvordan den eksponering, programmet giver, kommer til at virke på pigen. Det havde været den mest rimelige beslutning, hvis DR som minimum havde sløret pigen og undladt konkrete oplysninger. Endnu bedre hvis DR helt havde undladt at lade hende medvirke. Det forekommer særlig betænkeligt, at DR viser private videoer af den lille pige. Navnlig den, hvor pigen flygter væk med moderen fra en far, der optager, at han ønsker samvær. Billederne er brugt som åbning på programmet, og de er i kortere form anvendt i egenreklamen for programmet.

Når DR har været nødt til at sløre pigens broder, forekommer det uforståeligt, at DR ikke også vælger at sløre hovedpersonen, den pige, som bliver eksponeret udsendelsen igennem.

Skildring med mange facetter

Et andet eksempel på børneeksponering er nogle dokumentarprogrammer, hvor børn af forældre på langvarig kontanthjælp fortalte om deres liv.

Børnene virkede stærke, velformulerede og reflekterende, og de fik lov til gennem flere programmer at folde deres hverdag ud, så der kom mange nuancer på. Det blev dermed ikke en stereotyp fattigdomsbeskrivelse, men tværtimod fik seerne et indtryk af varme og kreativitet hos børnene, på trods af at de materielt set havde meget svære opvækstbetingelser. Her var børn, som både deltog i kor, skaffede sig fritidsjob og i det hele taget havde et positivt og modent syn på fremtiden. Programmerne skildrede ikke ubetinget succes historier og rummede også beskrivelser af ensomhed og isolation. Men det var fremstillet på en måde, så børnene ikke fik lov at stå tilbage efterladt med indtrykket af at være rene ofre. Mange nuancer kom med. Programmerne viste blandt andet en dreng, som døjede med overvægt og ensomhed, men det blev også vist, at drengen var filmstatist og fik megen identitet igennem den oplevelse. Programmet formåede også at skildre, hvordan drengen udviklede et venskab med en voksen, som lod ham gå lidt til hånde og hjalp ham økonomisk, så også denne dreng havde råd til at løbe på skøjter.

Børn, der kan tåle at være med

Det er en vanskelig opgave at udvælge de børn, som både er gode medvirkende og har styrken til at blive eksponeret. Jeg vil i den sammenhæng fremhæve et program, der blev sendt i en serie om børn og sorg. Her går man ganske tæt på en dreng, der står på tærsklen til teenageperioden, og som i programmet fortæller om den far, han har mistet for relativ kort tid siden. Drengen virker stærk, er en god fortæller, og han er åben om på sit forhold til faderen. Programmet er hele vejen båret af drengens ligefremme forhold til at fortælle både om faderens liv og død. Det viser også, hvordan nye voksevenskaber kan opstå som følge af sorg, og hvordan venskabet tilsyneladende spiller en meget positiv rolle for den dreng, hvis verden er gået itu. Det forekommer mig, at programmet på ingen måde udstiller drengen eller resten af familien efter faderens død. Det hører med i billedet, at seeren også får fortællingen om, hvordan et voksent mandligt familiemedlem i året, der fulgte faderens død, trådte til og blev en form for vokseven, som blandt andet kunne fungere som rollemodel for drengen. Dermed fik programmet også lagt den dimension til, at det på konkret vis anskueliggjorde, hvordan man kan hjælpe børn i en lignende situation, hvor de har mistet den ene af forældrene.

Børn i hverdagssituationer

Når der er offentlig debat om DR's brug af børn i programmer, drejer det sig for det meste om programmer, hvor en konflikt har udviklet sig til det ekstreme. Tilspidsede situationer, hvor eksempelvis forældresamvær fører til ophidsede scener. Men også almindelige hverdagssituationer og tildragelser kan stille tilrettelæggeren over for et etisk valg. Og et dilemma. I nogle tilfælde er eksponeringen af barnet helt unødvendig i forhold til at fortælle programmets historie.

Der er situationer, hvor det ikke nødvendigvis er nok, at DR har sikret sig det juridiske tilsagn fra de voksne med forældremyndigheden. DR bør i visse tilfælde gå skridtet videre og tilsidesætte de

voksnes samtykke og afstå fra at vise barnet og afsløre dets identitet, fordi eksponeringen risikerer at skade barnet.

Et eksempel på én af hverdagens mange voksenkonflikter taget under behandling i DR var et program, der overordnet havde som præmis at beskrive konflikter hos et par med sammenbragte børn. Optagelserne var foretaget i hjemmet i forskellige samværssituationer. Her gav især den ene af parterne udtryk for gennem hele programmet, hvor lidt hun havde lyst til at hænge på sin mands børn i forhold til denne kvindes egen drøm om en lille familie på de to og deres nye, fælles barn. Optagelser i hjemmet af alle børnene var brugt som indklipsbilleder. Børnene var nævnt ved navn og deres identiteter helt blotlagte. Billederne fra hjemmet blev undervejs brugt til at understrege stemningen i de udvalgte interviewsekvenser med de to voksne.

Programmet skildrer en hverdagskonflikt, som mange kan genkende sig selv i, og som sådan er relevant at vise. Men i dette tilfælde var børnene eksponeret så tydeligt, at der er en risiko for, at det må have negativ indflydelse på dem, når børnene hører sig selv omtalt som problemer og til besvær for parret og deres vanskeligheder med den sammenbragte familie. Den i øvrigt væsentlige og relevante historie om forældrenes konflikt kunne have været vist, uden at børnene havde medvirket og var blevet nævnt ved navn. Optagelserne kunne have fundet sted uden for hjemmet. Her er der ingen tvivl om, at formalia i form af samtykke er i orden. Tilladelserne er på plads, men spørgsmålet er, om forældrene er rustet nok til i alle situationer nøgternt at vurdere, hvordan det vil påvirke de medvirkende børn at deltage? Historien ville godt kunne fortælles, uden at børnene blev vist og medvirkede.

I visse tilfælde kunne en mere nænsom redigering enkelte steder have fået en afgørende og langt mere positiv betydning for de børn, der medvirker.

Et eksempel på et program som med få greb kunne have udvist større hensyn i forhold til eksponering af barnet, er en dokumentar, som skildrer forældres vanskeligheder ved at håndtere børn, der har ADHD og meget let bliver ophidsede. Programmet var i øvrigt handlingsanvisende og gav på mange måder et godt billede af hverdagsproblemer for disse familier. Det gav også seerne nogle anvisninger på muligheder for behandling. I den pågældende sekvens, som varer over to minutter, ser man en mors og fars afmagt over for et ulykkeligt og stærkt ophidset barn. Drengen med ADHD vil ikke slukke fjernsynet for at komme ud i køkkenet for at spise aftensmad, og det fører til en konflikt, hvor drengen skrider, græder, kaster sig ned, slår og sparker ud efter sin søster.

I denne udsendelse kunne DR have klippet ud af situationen noget før og dermed undgået at vise den lille drengs voldsomme reaktion i helt samme grad. Det ville være en forholdsvis lille redaktionel ændring, der skulle til, uden at pointen ville være gået tabt. De mest dramatiske dele af sekvensen blev også brugt i DR's egen reklame for udsendelsen. Dermed blev netop denne stærke scene – og drengen – eksponeret i en grad, der bliver set uden for udsendelsens kontekst.

Barnet og påvirkninger i fremtiden

DR's tilrettelæggere og programansvarlige er vant til at skulle vurdere, hvordan medvirken risikerer at påvirke børn både på kort og på langt sigt. I en tid hvor programmer og enkelte klip flyder rundt i cyberspace, kan det være en ikke bare vanskelig, men til tider uoverskuelig opgave at gennemskue hvordan et program eller en bid fra et program vil få et liv på nettet længe efter, at det har været sendt. Der er dermed stor risiko for, at materialet - eller brudstykker af det - vil blive vist, genbrugt og optræde mange år efter, at programmet er blevet sendt.

Samtidig skal DR kunne skildre børns levevilkår og liv i det hele taget med de problemer, som hører med. Der er med andre ord ingen enkel løsning på, hvad der er det rigtige valg.

I nogle tilfælde vil sløring være meningsløs, og alligevel kan der være grund til nøje at overveje, om DR på den ene eller anden vis har et krav at stille til sig selv om beskyttelse af børn, netop fordi de på længere sigt kan risikere at lide under deltagelse i programmet. Et program som rummer en række af disse vanskeligheder og dilemmaer, var en dokumentar, som følger et ungt forældrepar. Parret er i det år, hvor DR følger dem, under mistanke for at skade deres egne tvillingespædbørn. Myndighederne har en mistanke om, at børnene har blå mærker som følger af vold fra forældrenes side. DR følger forældreparret og deres kamp med myndighederne for at overbevise myndighederne om deres uskyld og beholde børnene hjemme. Der er ingen sløring af nogen af de medvirkende. Børnenes navne er klippet ud, der, hvor de bliver omtalt.

Der vises også private optagelser af parret og deres spædbørn. Programmet slutter der, hvor det unge par - på trods af indstilling fra kommunens børne- og ungeudvalg - ikke får spædbørnene hjem, fordi kommunens forvaltning ikke finder det forsvarligt. I sig selv vil det ikke have afgørende betydning, om spædbørnene var slørede igennem programmet. Der, hvor der foreligger en risiko for følger på længere sigt, er, at børnene, når de vokser op, risikerer at blive kendt i lokalområdet som tvillingerne fra den familie, der medvirkede i dokumentaren. Programmet tager ikke stilling til, hvorvidt forældrene er skyldige i at skade deres egne børn, men refererer alle parter i denne strid mellem forældreparret og myndighederne.

Børns Vilkår peger i sin kritik generelt af medierne på, at netop eksponering af børn i en sårbar situation i TV risikerer at forfølge de pågældende meget længe. Derfor kan det være en ganske voldsom og langtidsvirkende oplevelse, selv hvis et barn har medvirket relativt kort i TV.

DR skal ikke afskære sig selv fra at behandle emner, der drejer sig om børn, men i kraft af DR's betydning i samfundet har virksomheden en særlig forpligtelse til at overveje, hvordan eksponeringen på kort og længere sigt kan påvirke børn, der medvirker. DR skal kunne vælge fra, så tilrettelæggeren undlader at bringe opsigtsvækkende og dramatiske billeder.

Et nuanceret billede

Gennemgangen giver et fingerpeg om, at DR's programmer rummer mange nuancer i forhold til programmer, hvor børn deltager. Der er programmer, som nænsomt og med stor virkning lader seeren komme meget tæt på sårbarhed og alvorlige menneskelige konflikter. I forlængelse heraf forekommer det, at DR i en række programmer har gjort sig grundige overvejelser for at finde de børn, som har en tilstrækkelig robusthed til at kunne tåle en eksponering.

Men der er desværre også eksempler, hvor det forekommer, at børnene risikerer at lide overlast som følge af den eksponering, DR har valgt at give dem og deres familier. Et særligt forhold drejer sig om, hvilke overvejelser DR gør sig, når man gerne vil bearbejde stoffet i en dokumentar til brug for egenreklame eller andre formater for eksempel på sociale medier. Her er i det foregående nævnt to eksempler på, at meget stærke scener er blevet brugt som "blikfang" i DR's egen markedsføring. Mine anbefalinger vil være, at DR ud over at sikre, at de formelle tilsagn er i orden også i højere grad ser på børnenes tarv og helheden i programmet. Dette kunne lede DR til i flere tilfælde helt at undlade at børn medvirker, selv om forældrene har givet samtykke.

Mine anbefalinger i forhold til børn som medvirkende er:

- At DR's tilrettelæggere bør overveje, hvorvidt den samme historie kan fortælles helt uden at vise børnene.
- At DR's tilrettelæggere i højere grad af hensyn til barnet fravælger for eksempel stærke private optagelser som dokumentation, hvis ikke der er et meget væsentligt og indiskutabelt formål med at vise dem.
- Omtaler børn så nænsomt, at de ikke er genkendelige i sager, hvor de er udsatte og blot har en birolle.
- At DR ud over at sikre de nødvendige og tilstrækkelige samtykkeerklæringer fra de, der har forældremyndigheden, også i højere grad ser på barnets tarv og overvejer, hvorvidt DR overhovedet finder det etisk forsvarligt, at børn medvirker på trods af forældretilsagn.

DR skal ikke afstå fra at bringe dokumentarudsendelser eller indslag, der drejer sig om børn i svære og kritiske situationer. Men netop fordi DR her arbejder med medvirkende i en sårbar situation, kræver det grundige overvejelser, så DR sikrer, at det ikke kan siges at være hensynet til "gode billeder" eller eksponering på de sociale medier, der risikerer at medføre en skadelig virkning på børn og unge, som medvirkende. Gode historier kan godt fortælles ved hjælp af rekonstruktion, anonymisering m.m., uden at nerven i programmerne går tabt. Det har jeg givet eksempler på ud fra de ti gennemgåede programmer. DR's tilrettelæggere og redaktører er vant til at overveje, hvorvidt børn overhovedet skal medvirke og træffe beslutning derom. På trods af disse overvejelser har jeg i denne gennemgang peget på nogle eksempler, hvor jeg sætter spørgsmålstegn ved de valg, som DR her har truffet.

Svar fra DR

Skildringen af børns liv og opvækst er en central del af DRs public service-forpligtelse. Det indebærer, at børn medvirker i programmer, der viser svære situationer i deres liv. At undlade børns medvirken generelt eller konsekvent sløre børn i sårbare situationer i tv-programmer kan ikke alene være et svigt i forhold til DRs opgave, men også i forhold til børnenes ytringsfrihed.

Når børn medvirker i DRs programmer – især i tv-programmer –, kræver det imidlertid helt særlig opmærksomhed for at undgå negative konsekvenser for børnene både såvel kort som lang sigt.

Det gælder således i DR, at overvejelserne om barnets deltagelse i hvert enkelt tilfælde er omfattende. Som udgangspunkt kræver det forældres (forældremyndighedsindehaverens) skriftlige samtykke, når børn under 18 medvirker. Børn og unge under 18 år kan undtagelsesvis selv give samtykke til at medvirke, hvis hensynet til deres ytringsfrihed taler for.

Når det gælder programmer med sårbare børn er det helt afgørende, at der foretages en vurdering af programmets væsentlighed i forhold til det enkelte barns medvirken. Det betyder, at der er programmer, vi undlader at lave på TV, fordi omkostningerne vurderes at være for store for barnet.

Vi har desuden særlig opmærksomhed omkring følsomme scener, og det betyder, at der er optagelser, som vi af hensyn til barnet undlader at vise.

DR har i en række tilfælde benyttet sig af sløring af børn, men som lytternes- og seernes redaktør peger på, er der med en sløring ingen garanti for, at barnet ikke kan genkendes. Ofte vil barnet netop kunne identificeres via forældre eller den konkrete situation. Derfor er sløring et værktøj, vi kun indtagesvis gør brug af.

Hvad angår de konkrete programmer, som fremhæves i halvårsrapporten, er det vigtigt at understrege, at der i hvert enkelt tilfælde har været grundige overvejelser om børnenes eksponering. Der er børn og familier, som gerne ville medvirke, men som vi har valgt fra, fordi det var vores vurdering, at konsekvenserne ville være belastende for børnene.

I hvert enkelt tilfælde gør vi os desuden stor umage for at forklare de medvirkende, hvad det kan betyde for dem at sige ja til at deltage i programmet. I redigeringsfasen er svære og voldsomme scener valgt med omhu, ligesom vi ved familiernes gennemsyn af programmerne er meget lydhøre overfor mulige indvendinger.

Til sidst skal nævnes, at programmer med børn i sårbare situationer ikke kan genudsendes eller være tilgængelige på DRTV efter 2 år, medmindre der er indhentet tilladelse til det hos de medvirkende.

Flere rettelser

Der er tegn på, at flere fejl bliver rettet på DR's side: Fejl og Fakta.

Forrige halvårsrapport indeholdt en kritik af, at der i gennemsnit i årets fem første måneder kun var godt to opdateringer om måneden. Siden juli 2016 og frem til nytår er det tal steget til fem månedlige opdatering med fejl og rettelser. Målet er selvsagt ikke, at DR skal have flest mulige fejl og dermed omtale på rettelsessiden, men at der sker en indsats for at de fejl, der opstår, bliver rettet, og at det bliver kommunikeret på Fejl og Fakta. Samtidig har DR strammet fristerne op i forhold til at svare på klager i henvendelsessystemet. Ambitionen er at svare hurtigere. Klager skal besvares og rettes inden for fjorten dage, hvor fristen hidtil har været fire uger. Er der tale om en klage fra en medvirkende eller én, der er blevet omtalt, behandles sagen inden for otte dage.

Trends og tal for henvendelser

Ændringer i henvendelsessystemet

I løbet af efteråret er der foretaget ændringer i henvendelsessystemet. Henvendelsesmuligheden "Send Kritik eller ros" har ændret navn til "Send Ris eller ros", og der er på Kontakt DR's forside indsat en hjælpetekst under ordlyden "Sådan behandler vi din henvendelse". Formålet er, at brugeren i højere grad skal kunne læse hvilken henvendelseskategori, der passer til deres formål. Hvis brugeren henvender sig gennem "Ris eller ros", vil vedkommende eksempelvis modtage en automail, hvori det står beskrevet, at såfremt ens henvendelse er af en sådan karakter, at den kræver personlig behandling, kan man vælge at genindsende den som en klage. Den, der henvender sig, får dermed mulighed for at vælge, om man ønsker et personligt svar på sin henvendelse. Ligeledes er der sket markante tiltag omkring DR's retningslinjer for svartid. Indtil nu har der været en frist på op til en måned til at svare. Med de nye tiltag er ambitionen, at klager og alvorlige fejl besvares og rettes inden for 14 dage, mens kritiske henvendelser fra en medvirkende eller en, der er blevet omtalt, behandles inden for otte dage. Hensigten med disse ændringer er i højere grad at sikre, at de, der forventer et svar, også får et svar og hurtigere end tidligere.

Tendenser og samlet skøn

Det hører under denne rapport at give et retvisende billede af den samlede kritik, som DR møder både i forhold til programetik og andre forhold.

Det samlede antal kritiske henvendelser, der er gået ind via kontaktformularen Kontakt DR på dr.dk i andet halvår af 2016 (juli-december), er **6526**. Modsat tidligere år vil der i denne rapport ikke være opgørelser fra de tidligere halvår til sammenligning. Det skyldes en ny opgørelsesmetode. Henvendelsesmuligheden "Send Ris eller Ros" er fra dette halvår blevet inkluderet i kritikstatistikken. Det sker - som det blev beskrevet i den forrige halvårsrapport (s. 3), fordi henvendelser sendt til denne postkasse i høj grad ligner de kritiske ytringer, som kommer ind gennem kategorien "Send klage", som førhen var eneste registrerede etiske henvendelseskategori. Den nye opgørelsesmetode er dermed med til at give et samlet og mere retvisende billede af, hvad det er for en kritik, DR møder gennem sit henvendelsessystem.

Der foretages altid et manuelt arbejde i at læse og registrere kritikhenvendelser korrekt. Grundet den nye registrering af "Send Ris eller Ros", vil det numerisk set være misvisende at sammenligne med de foregående år.

Brugernes samlede kritiske henvendelser om og til DR vurderes at være noget højere end registreret her. Det skyldes i særlig grad den store kontaktflade på de sociale medier, hvor DR oplever megen interaktion og mange henvendelser fra brugerne. DR modtager i gennemsnit

190.000 kommentarer om måneden på egne Facebooksider, og dette endda kun i første led²⁸. Dette er en stigning på 6,15% set i forhold til sidste halvår. Det er ikke muligt at give et dækkende billede af, hvad kommentarerne omhandler, men det vurderes at langt de fleste af disse henvendelser er sjove kommentarer og "tags" af venner. Det hænder dog også jævnlige, at DR modtager kritiske ytringer om konkrete programmer. Der er ikke altid en sammenhæng mellem hvad der kritiseres meget på Facebook, og hvad der afspejles i den officielle kritikstatistik. En antagelse kan være, at responstiden på de sociale medier er hurtigere, og at det er lettere at få igangsat debat – både med DR, men også med andre brugere.

Emner, der ligger uden for programvirksomheden – herunder f.eks. licenshenvendelser og kritik fra koncertgængere – er ikke inkluderet i statistikken.

Henvendelsesfunktionen på Kontakt DR

I denne rapport gennemgås systematisk de kritiske henvendelser DR har modtaget via henvendelsesportalen på dr.dk. Disse tal bruges som et pejlemærke for den samlede udvikling.

De kritiske henvendelser falder i tre hovedgrupper, som det fremgår af **tabel 1**: Emner omfattet af DR's *programetik*, *tekniske problemer* og *anden og generel kritik*.

Tabel 1. Kritiske henvendelser fordelt på hovedkategorier, 2. halvår 2016

Fordelingen af henvendelser	2.hv.2016
Klager fra medvirkende	14
Børnetid	63
Unfair og tendentiøs dækning	306
Partisk valgdækning	56
Krav om berigtigelse	4
Voldsomme effekter	13
Ærekrænkelse, fornærmelse, forhånelse	24
Upassende sprog	91
Utroværdig konkurrence	6
Skjult reklame, sponsorering	26
Kritik af DR's henvendelsessystem	112
Anden programetik	832
Antal henvendelser vedrørende programetik i alt	1548
Kritik af tekniske problemer, manglende opdateringer, mv.	2205

²⁸ Førsteleds-kommentarer er kommentarer oprettet til det oprindelige opslag. Hertil tælles ikke kommentarer til en kommentar, kommentarer som væg-opslag og beskeder i indbakken.

Generelle og øvrige kritiske udsagn	2650
Kritik af omfanget af egenreklame	42
Kritik af omfanget af genudsendelser	81
Kritiske henvendelser i alt	6526

Som udgangspunkt besvares programetiske henvendelser af den relevante redaktion. DR's Programservice besvarer mange af de kritiske henvendelser og DR's Redaktionssupport bevarer en stor andel af de tekniske henvendelser.

"*Klager fra medvirkende*" ligger i dette halvår på 14 klager, der er sendt via kontaktformularen på dr.dk. Direkte henvendelser til redaktioner eller enkeltpersoner, indgår ikke i denne statistik. Det er i sagens natur ret forskelligartede henvendelser, men ét program går igen, som et medvirkende har klaget over. Det drejer sig om DR3-programmet 'Lokumssnak', der omhandler samtaler, der finder sted i nattelivet på diskotektoiletter rundt i landet. Tre medvirkende har efterfølgende klaget over måden, de og deres venner er blevet udstillet på samt manglende oplysninger og kontrakter. Fælles for kritikken er, at de medvirkende føler sig udnyttet og ført bag lyset af det produktionsselskab, der lavede serien. Flere af de medvirkende skriver, at de sagde nej til at blive filmet, men følte sig presset til at deltage. De understreger alle, at de var meget fulde på tidspunktet og hverken under eller efter optagelserne har fået oplysninger om sendetidspunkter eller mulighed for gennemsyn. En ung kvinde retter kritik mod at hendes bagdel ucensureret bliver filmet, selvom det modsatte var aftalt og en ung mand pointerer det uetiske i, at hans penis ucensureret vises på TV, mens han står og har en privat samtale med en ven – deres ansigter er heller ikke sløret. Han mener desuden, at der er klippet i optagelserne på en måde, der burde kræve accept fra ham.

Som noget nyt i dette halvår bliver "*Børnetid*" registreret separat. Førhen har henvendelser over børnetid – dvs. voldsomme, uhyggelige eller upassende effekter uegnet for børn sendt i dagsfladen eller op til store familieprogrammer, indgået over flere etiske kategorier. DR gør adskillige tiltag for at sikre, at børn får en god TV-oplevelse og for at Lytter- og seerredaktøren bedre kan bidrage til analysearbejdet, er det fundet nyttigt at registrere disse klager for sig selv. I dette halvår er der indgået 63 klager over børnetid. Hovedparten af disse klager tager afsæt i DR's julekalender, som en del brugere anså som værende for voldsom for børn. Ligeledes trak et satirisk indslag på P1 omkring adoption af børn fra andre lande en håndfuld klager med sig. Forældre til adopterede børn fandt satiren for grov, og at børn, der lytter med til programmet, kunne få følelsen af at være en købsvare og fremmedgjort. Også Ramasjangs karakter Onkel Reje får kritik for at være for upassende i sprog og adfærd. Ellers omhandler kritikken i grove træk voldsomme scener og trailers omkring børneprogrammer og uhyggelige tegnefilm.

Kritik af "*Unfair og tendentiøs dækning*" går bredt skitseret på, at DR's programmer og medarbejdere er "røde" i politiske ytringer og debatter. Den største isolerede bidragsyder til denne kategori, er en P3-værts udmelding om boykot af Den Korte Avis, der medførte 59 klager.

Også et skilt i slutningen af en Cirkeline-film sendt på Ramasjang og DR TV med teksten "*Tak til alle flygtninge og indvandrere, fordi de har beriget det danske samfund*", fik en del til at klage. Der kan læses mere om begge sager i rapportens afsnit om væsentlige kritiktemaer, begyndende på side 29.

Kritiske henvendelser over "*Partisk valgdækning*" relaterer sig i dette halvår til det amerikanske præsidentvalg. De fleste klager går på, at DR fremstiller den demokratiske kandidat Hillary Clinton bedre end republikanernes kandidat Donald Trump. Dog er omkring halvdelen af alle klager i denne kategori kritik af en P7 Mix-vært, der afholdt "musikalsk sørgedag", efter at Trump så ud til at vinde. Partiskhed i forbindelse med præsidentvalget og den omtale sørgedag kan der læses mere om på side 28.

Kategorien "*Ærekrænkelse, fornærmelse, forhånelse*" beskriver kritik over DR, hvor brugeren har følt sig nedgjort på den ene eller anden måde. Særlig én hændelse i halvåret stødte brugerne, nemlig da en homoseksuel mandlig deltager i 'Den Store Bagedyst' måtte forlade programmet, fordi dommerne ikke mente, at hans fortolkning af temaet "mandehørm" var mandigt nok. Der kan læses mere om dette i rapportens afsnit om væsentlige kritiktemaer på side 31.

Når der klages over "*Upassende sprog*", er det ofte bandeord eller omtale af personer med nedladende klang. Sproget på P3 samt i børneprogrammer og familieshows er særligt kritiseret.

"*Kritik af DR's henvendelsessystem*" rummer klager fra brugere, der finder det besværligt at sende kritik til DR. Brugere ved ikke, hvor de skal henvende sig og finder proceduren indviklet og omstændelig. Kategorien indbefatter også kritik af manglende svar eller lang svartid fra DR's side. Også kritik af svar, som ikke besvarer brugerens henvendelse bliver registreret her.

Henvendelser, der defineres som "*Anden programetik*", rummer kritik af etisk karakter, som ikke falder ind under andre kategorier, og kritikken er meget forskelligartet. August måned alene udgør mere end en tredjedel af halvårets klager i denne kategori. Det er primært kritik af kommentatorer under De Olympiske Lege, særligt åbningsceremonien, der bidrager med mange henvendelser. Kommentatorerne under OL bliver kritiseret for at være uvidende og nedladende om de atleter og sportsgrene de kommenterede på. Også P3's hyldestsang til OL-svømmeren Pernille Blume, blev kritiseret for at indeholde et sexistisk og diskriminerende kvindesyn. Dette kan der læses mere om på side 29. Programmet 'Nak og Æd' får også kritik for unødvendigt og bestialsk at skyde dyr.

"*Generelle og øvrige kritiske udsagn*" er den største klagekategori. I denne rapport fremlægges statistikken så kategorien både dækker over *ukorrekt sprogbrug, generelt kritiske, programplanlægning, utydelig tale og underlægningsmusik* og *faktuelle fejl*. Mange kritiske henvendelser går på DR's programplanlægning, og at sport og præsidentvalget fylder for meget i TV-fladen. Der klages ligeledes ofte over, at film, specielt på DR K, sendes for sent om aftenen, fordi brugerne ikke har mulighed for efterfølgende at se dem på DR TV.

Der kom en del klager over ukorrekt sprogbrug i 'DR's Store Juleshow'. Der kan læses mere om disse kritik tendenser i rapportens afsnit om væsentlige kritiktemaer.

Tabel 2. Tekniske klager 2. halvår 2016.

	2. hv. 2016
Flow-TV	
Mgl. eller mangelfulde undertekster	77
Udfald i billede eller lyd	37
Radio:	
Udfald i lyd eller tavshed	14
Netplayer	
Podcast	114
DR TV – streaming (inkl. Bonanza)	1215
dr.dk	
Browser	72
IP-adresse (geoblokering)	105
Mobil	
Apps	94
Andet	
Tekst-TV	77
Øvrige	400
Henvendelser om tekniske fejl i alt:	2205

Samlet set udgør tekniske klager 33,8 procent af alle klager, der er kommet ind via DR's klagefunktion (ikke medregnet licensklager) i dette halvår. De største tekniske syndere er streamingtjenesterne DR TV og Bonanza, der gennemsnitlig står for 55,1 procent af alle tekniske klager. I dette halvår udgør Bonanza en procentmæssig unormal stor andel af streamingklagerne. Det skyldes et nedbrud fra august til begyndelsen af december. Dette beskrives nærmere i rapportens afsnit om væsentlige kritiktemaer.

Under De Olympiske Lege i august var der ekstraordinært mange udsendelser, der skulle lægges på DR TV, hvoraf nogle også blev sendt live. I kølvandet af dette opstod der en hel del fejl i tildelingen af korrekte links til de respektive udsendelser.

I december måned oplevede DR's brugere fejl i afspilning af DR TV via Chromecast. Fejlene varede en lille uges tid og trak mange henvendelser med sig.

Hovedparten af klager der omhandler "*DR TV – streaming*" er problemer med afspilning, for kort liggetid og fejl i upload eller manglende upload. De enkelte udsendelser, som ikke kan afspilles korrekt af brugerne, fører mange klager med sig og fylder meget i statistikken. Alle disse klager er

af funktionel karakter. Klager over programmets indhold vil, uanset mediet, høre til under en anden kategori og er derfor ikke relateret til streamingtjenesterne som formidlingsplatform.

Liggetider

DR har udarbejdet en public-service kontrakt med Kulturministeriet. Blandt andet må indkøbte udenlandske biografier ikke stilles til rådighed on demand. Indkøbte europæiske film samt afsnit af udenlandske fiktionsserier, hvor DR ikke har rettighederne til udnyttelse, må alene stilles til rådighed i en periode på otte dage efter visningen. Når der bliver klaget over liggetider på DR TV, er det sjældent fordi klagerne alene er utilfredse med den tid programmet er tilgængeligt på DR TV. Ofte bliver klagerne over kort liggetid forværret af, at brugerne ikke kan afspille programmet i den korte tid, det ligger der. Hvis et program eksempelvis har afspilningsproblemer, og samtidig kun ligger tilgængeligt on demand i 8 dage, tillader rettighederne ikke at udskyde den problemfri visningstid. Klagerne relateret til liggetid er derfor ofte et udtryk for frustration over, at DR ikke rettidigt har opdaget og rettet afspilningsfejlen, da det har konsekvensen, at brugerne ikke når at se det ønskede program. Det samme problem afspejler sig i den programetiske klagekategori "Kritik af klagebehandling", hvor klagerne ligeledes beklager sig over, at deres henvendelse omkring fejlmelding af et program først behandles, efter programmet er udløbet.

DR TV oplevede i 2. halvår af 2016 det største antal besøgende og antal streamede timer i dets to et halvt års levetid. De fem mest streamede programserier lå alle i efteråret²⁹, hvilket naturligvis har genereret en del trafik på siden.

Henvendelser over "*Podcast*" omhandler primært at udsendelsen ikke kan downloades, at den ikke er lagt op, eller at der er fejl i upload.

"*Browser*"-henvendelser relaterer sig oftest til sideopsætning, quizzer, der ikke kører ordentligt, og at DR bruger flash frem for HTML5.

Kritik over "*IP-adresse (geoblokering)*" er brugere, der af den ene eller anden årsag teknisk set er blevet geografisk blokeret for DR TV. De fleste klagerne befinder sig i Danmark og derfor ikke burde være afskåret fra at se udsendelser on demand. Under dramaserien 'Bedrag' modtog DR en del klager fra udenlandsdanskere, der uretmæssigt var blokeret. Disse typer henvendelser gælder også faste slots som bl.a. 'Deadline'.

Fejl i "*Apps*" opstår i perioder. I dette halvår er det specielt DR's Nyheds-app, der har været fejlbehæftet, og som trak en del henvendelser med sig inden DR og Apple frigav en opdatering. Underholdningsprogrammet 'Versus' har også afstedkommet en del app-klager over fejl.

Langt de fleste kritiske henvendelser over "*Tekst-TV*" bunder i manglende opdaterede sportsresultater, som var mange måneder gamle. Dette beskrives nærmere på side 36 over væsentlige kritiktemaer.

---

²⁹ DR Medieforskning (Prinsesser fra Blokken, Bedrag, Den store bagedyst, SKAM og Den anden verden)

Svar fra DR

Overordnet set har DR velfungerende og stabile tekniske systemer som dagligt sikrer, at indhold når ud til danskerne og kan tilgås af danskerne, når de ønsker det. DR gør meget ud af at overvåge de tekniske systemer og ikke mindst holde øje med udviklingen i klager og henvendelser. Endvidere forbedres og tilpasses systemer løbende, hvis en fejl eller nye behov måtte opstå, f.eks. i forhold til nye teknologier eller danskernes ændrede medievaner.

Tekniske fejl stammer i langt overvejende grad fra enkeltstående hændelser, som har berørt enkelte platforme (som chromecast), eller som har haft kortvarig indvirkning (1-2 dage) på tilgængeligheden af enkeltprogrammer OnDemand.

I forhold til streaming så er det generelt et område, der er under meget stor forandring, og hvor danskernes forbrug stiger markant. Tidsforbruget på streaming steg i 2016 med ca. 35 procent. Streaming er samtidigt et område, der er teknologisk mere kompliceret end traditionel broadcast, og hvor der ændres konstant i systemerne for at sikre, at DR kan følge med udviklingen og brugernes forventninger. Endeligt spiller brugerens eget udstyr, opsætning og netværksforbindelse også en væsentlig rolle i streaming.

I lighed med de seneste halvårs klageopgørelser udgør streamingklager en stor andel af de samlede tekniske klager og henvendelser. På grund af en ny opgørelsesmetode af klagerne ifm. indførelsen af nyt henvendelsessystem, kan niveauet ikke direkte sammenlignes med de tidligere halvår. Det vurderes dog, at klageniveauet det seneste halvår er acceptabelt og nogenlunde uforandret ift. tidligere niveauer, især når der tages højde for det øgede streamingforbrug. Set i forhold til streamingforbruget var der i det seneste halvår 14 klager for hver million timer, der blev streamet tv eller radio indhold.

Gennemgang af væsentlige kritiktemaer

Kritiktemaerne er udvalgt på basis af henvendelser modtaget via Kontakt DR samt de henvendelser, Lytternes og seernes redaktør derudover har fået kendskab til i halvårets løb. Teksterne er udarbejdet i samarbejde med de relevante direktørområder, og afsnittene "Svar fra DR" rummer DR's gennemgang af problemet og en beskrivelse af, hvad der gøres for at imødekomme lignende udfordringer i fremtiden. Emner uden for programvirksomheden – herunder f.eks. licensklager og klager fra koncertgængere – er ikke omfattet. Alle registrerede klager er kategoriseret ud fra brugerens udsagn og opfattelse. Der er dermed ikke taget stilling til, om kritikken er berettiget eller ej.

De følgende temaer er valgt, fordi de ligger i den øverste ende, når det gælder kritik. Dette er som før nævnt dog i sig selv ikke et udtømmende billede af, hvad brugerne er optaget af i DR. Facebook er som nævnt tidligere i rapporten i sig selv blevet en henvendelses- og kommunikationsportal brugerne og DR imellem, som det pt ikke er muligt at monitorere.

P3 vært opfordrer til boykot af Den Korte Avis

Baggrund

DR modtog et meget stort antal kritiske henvendelser efter et indslag i programmet 'Go'morgen P3' sendt den 9. december 2016. Indslaget omhandlede, at et stigende antal firmaer på opfordring fra brugere via de sociale medier trak deres annoncer fra medier der spreder hadefuldt indhold, specielt indvandringskritiske medier. Værterne opremsede hvilke firmaer, der stadig havde annoncer på Den Korte Avis. Den ene vært opfordrede herefter lytterne til at kontakte de respektive firmaer, der annoncerer med henblik på at de boykotter Den Korte Avis. Kritikken går på at en DR-vært hverken skal udtrykke egne politiske holdninger eller opfordre til boykot af specifikke medier.

Svar fra DR

Opfordringen til boykot af Den Korte Avis var ikke planlagt af redaktionen, men et spontant udbrud fra værten. DR og P3 skal ikke opfordre til at lægge pres på annoncørere, uanset hvor de måtte annoncere, og det var en klar fejl at kommentar faldt. Det beklages.

Der har været en alvorlig snak med redaktionen, hvor det er blevet indskærpet, at den slags opfordringer ikke er forenelige med DRs etik og dermed jobbet som vært i DR – heller ikke selvom det var i et liveprogram og opstod spontant. Emnet er ligeledes blevet taget op på P3's afdelingsmøde, så budskabet er blevet indskærpet for alle kanalens medarbejdere.

DR dækker det amerikanske præsidentvalg for partisk

Baggrund

I november skulle amerikanerne til stemmeurnerne og beslutte sig for, om de så Hillary Clinton eller Donald Trump som deres nye præsident. DR dækkede det amerikanske valg flere måneder, inden det fandt sted, og intenst lige op til. Kritiktemaet omhandler partiskhed i denne dækning. Langt størstedelen af klagerne går på, at DR dækkede valget til fordel for Clinton i såvel artikler som TV-debatter.

Svar fra DR

Når vi ser tilbage på dækningen af den meget lange præsidentvalgkamp i USA, kan vi konstatere, at vi har dækket begge præsidentkandidater kritisk og nysgerrigt, akkurat som det er vores opgave. Det har været vigtigt for os, at vi både gjorde seerne, lytterne og brugerne klogere på, hvem de to kandidater er som personer, og hvad de står for politisk, og samtidig blive klogere på det land, som de to kandidater skal lede. Det mener vi, at vi er lykkedes med. Vi har fra begyndelsen været opmærksomme på, at valgdækningen nemt kunne komme til at fokusere for meget på de personsager, der ofte fylder meget i en amerikansk valgkamp, og denne gang endte med at fylde ekstremt meget. Flere af disse personsager har vi ikke ment, at vi kunne komme udenom, fordi de har spillet en afgørende eller markant rolle i valgkampen. Vi har i vores valgregredaktion holdt fast i at dække substansen og lave selvstændige nyhedsindsatser om f.eks. økonomi, migration og race, uafhængigt af kandidaternes fokusområder på tidspunktet.

Når det gælder dækningen af de to kandidater, har Donald Trump uden tvivl fyldt meget, fordi han er en meget anderledes politiker, end de præsidentkandidater, vi tidligere har set i USA. Han er for eksempel kommet med meget kontroversielle udtalelser, som det har været afgørende vigtigt at undersøge både nysgerrigt og kritisk. Hillary Clinton har i den sammenhæng været en langt mere velkendt politiker, som vi har fulgt gennem længere tid. Dette er dog ikke ensbetydende med, at vi ikke har dækket Hillary Clinton kritisk. Helt tilbage i januar har vi for eksempel været opmærksomme på og dækket email-sagen og den indflydelse, den kunne få på valget. Det er en sag, der har fået meget kritisk dækning – også hos os – og når vi gennemgår vores dækning af valgkampen, kan vi konstatere, at vi har haft kritisk fokus på begge kandidater og altså ikke dækket valget til fordel for den ene eller den anden kandidat.

P7-vært holdt "sørgedag" efter at Donald Trump vandt præsidentvalget

Baggrund

Dagene efter det amerikanske præsidentvalg, modtog DR massivt mange henvendelser omkring en holdningsbåret vært på P7 MIX. Klagerne gik på at værten dagen efter valget, havde afholdt "sørgedag" gennem musikken, der skulle symbolisere sorg og håbløshed over valgresultatet. Værten blev kritiseret for at være meget farvet i sine udtalelser omkring amerikanernes nye præsident, Donald Trump, og antog at alle lyttere måtte være enige i dette.

Svar fra DR

Der skal ikke kunne rejses tvivl om DR's upartiskhed - heller ikke i et musikprogram, hvor verden behandles igennem musik. Grundlæggende er det oplagt at lave en kobling mellem musikken på P7 MIX og de store begivenheder, der sker i verden. Men det er en balancegang, og den balancegang lykkedes bestemt ikke i det konkrete tilfælde, hvor værten endte med at tage lytterne som gidsler for egen negative holdning til Donald Trump.

Da alle meningsmålinger pegede i retning af en sejr til Hillary Clinton, var værtens oprindelige idé udelukkende at spille kvindelige kunstnere på morgenen efter valget. Da alt pludseligt pegede på en sejr til Donald Trump, var værten nødt til at sadle om. Havde værten i stedet bedt lytterne om at komme med bud på musik, der ville passe til den nye situation, i stedet for at antage at der var almindelig konsensus omkring hendes egne kritiske Trump-holdninger, havde ingen løftet et øjenbryn.

P3-hyldestsang til OL-guldvinder Pernille Blume skaber heftig debat

Baggrund

P3 lagde den 19. august en video op på kanalens Facebook-side under overskriften "*Hele Danmarks svømmeprinsesse skal selvfølgelig have sin helt egen hyldestsang! Tillykke med guldet, Pernille Blume!!*". I videoen står en mand i badebukser og synger til og om den danske OL-guldvinder i svømning, Pernille Blume. Klagerne var mange i både det officielle klagesystem og ikke mindst på Facebook. DR beskyldes for at promovere et sexistisk, diskriminerende og nedladende kvindesyn, hvor en topatlet bliver hyldet mere for hendes udseende, end sportslige præstation. Flere klager mener sågar, at der er tale om et decideret overgreb på Pernille Blume. Sagen er behandlet som ankesag og kan læses på side 43.

Svar fra DR

P3-redaktionen forklarer at formålet med videoen var at lave en satirisk vinkel på mediedækningen af Pernille Blume og udstille sexismen. Manden, der synger i videoen, er en karikatur på en person, som forsøger at lade som om, at han er begejstret for Pernille Blumes sportslige præstationer, men tydeligvis er stærkt sexistisk. Han er bevidst karikeret overdrevet sexistisk netop for at understrege, at det selvfølgelig er satire og ikke et udtryk for P3 eller DR's holdning. P3's satireredaktion laver satiriske videoer til nettet og sociale medier med udgangspunkt i P3-brandet. Konteksten giver sig selv for den sædvanlige modtager, og videoens budskab blev også forstået af mange, som det den var tiltænkt - nemlig satire og et forsøg på at udstille sexismen. Andre modtagere, især udenfor P3's normale målgruppe, tolkede den modsat - nemlig som et forsøg på at lave en sexistisk video, der hænger Pernille Blume ud. Der er intet i videoen, der er tiltænkt at skulle hænge Pernille Blume ud, så det er ikke fordi udgangspunktet, emnet eller den grundlæggende idé er forkert, men udførelsen af den har ikke været skarp nok, og her skal redaktionen blive bedre - det arbejdes der på hele tiden. I dette tilfælde synes redaktionen på P3 ikke selv, at "den sidder lige i skabet", men hvis P3 skal lave skarp satire er det vigtigt, at prøve nogle ting af og også gå til grænsen. Hvis dette gøres, er det umuligt at garantere, at alt hvad der laves sidder i skabet for alle.

På P3's Facebookside er det beklaget, at videoen har givet anledning til mistolkninger. Mange, både internt og eksternt, vil gerne have, at P3 beklager bevidst at have lavet en sexistisk video, men det ikke er sagen, så er det er ikke noget, der beklages.

Kommentatorer under OL-dækningen var støjende, nedladende og uvidende

Baggrund

Der er indsendt mange klager til DR over kommentatorerne under OL-dækningen. Klagerne går både på, at kommentatorerne snakkede for meget og for højt og dermed ødelagde sportsoplevelsen, og at kommentatorerne var uvidende om de atleter og sportsgrene, de kommenterede. Der er i særdeleshed klaget over værternes bemærkninger under åbningsceremonien. Klagerne mener, at de to værter havde meget ringe kendskab til de deltagende nationer og kom med flere nedladende bemærkninger.

Svar fra DR

Kommentering er altid et område, der deler vandene. Her er smag og behag virkelig forskelligt. Så der er simpelthen ikke en formel, DR kan følge, som vil gøre, at alle synes godt om alt. Det kunne også ses af de mange internetdiskussioner, der var i sommer om, hvad der var god og dårlig kommentering. Nogle elskede når en kommentator gav los for følelserne, andre vil hellere det mere nøgterne. For DR er målet altid at ramme en balance, hvor kommenteringen informerer positivt men ikke forstyrrer. Der skal være plads til liv og glæde, men der skal også være viden og fakta. Og her lytter vi selvfølgelig enormt til den feedback vi får.

Cirkeline-udsendelse på Ramasjang hylder flygtninge og indvandrere

Baggrund:

I begyndelsen af november sendte Ramasjang tegnefilmen 'Cirkeline og Verdens mindste superhelt', der efterfølgende også lå på DR TV. I slutningen af filmen ses et skilt hvorpå der står "*Tak til alle flygtninge og indvandrere, fordi de har beriget det danske samfund*". Gennem klagesystemet modtog DR en del klager, der kritiserer DR for at politisere for licensmidler og at politiske tilkendegivelser er særlig malplaceret i et børneprogram. Derudover undrede flere brugere sig over, at skiltet ikke blev fjernet med det samme fra DR TV, efter den offentlige massive kritik.

Svar fra DR

'Cirkeline og Verdens mindste superhelt' er en dansk tegnefilm, der er produceret med støtte fra DR og Det Danske Filminstitut. DR er forpligtet til at støtte danske spillefilm og filmkunst; dette gøres via DFI's konsulentordning, hvor DR ikke har redaktionel indflydelse. Filmen fortæller en sjov, underholdende og tankevækkende historie om de velkendte Cirkeline-figurers møde med en tyrkisk pigemus, der ikke vil ligge under for sine brødræder/families krav om, at hun ikke må gøre de sjove ting, drengene må.

Filmen viderefører universet fra de klassiske Cirkeline-film, så den på den ene side bevarer figureernes særpræg, men samtidig gør dem tidssvarende ved at anbringe dem i en tidssvarende situation.

Efter ophavsretsloven har DR ikke redigeringsret til indkøbte spillefilm, og en eventuel bortredigering af elementer i 'Cirkeline og Verdens mindste superhelt' vil derfor indebære en ophavsretlig krænkelse af værket. Spillefilm adskiller sig på dette punkt fra DR's egne produktioner og produktioner, som DR bestiller hos eksterne producenter, hvor DR har redigeringsretten. I DR's egne og udlagte produktioner har DR endvidere retningslinjer for sluttekster og kreditering.

I de indkøbte film præsenteres mange forskellige verdens- og kultursyn, og i spillefilm har den skabende kunstner en ukrænkelig ret til at udtrykke sig. Derfor er der stor forskel på, hvad producenter og instruktører vælger at skrive. Mange medvirkende takkes, og det er ikke muligt at vurdere rimeligheden af. Et eksempel på dette er film fra produktionsselskabet Pixar, som DR også viser, hvor der i rulleteksterne vises en liste over de børn, de ansatte har fået under produktionen. DR er således vant til kunstnerens til tider lidt forunderlige valg, som står for kunstnerens egen regning. Sammenholdt med de nævnte indholdsmæssige og kulturelle kvaliteter, som filmen besidder, har DR på den baggrund valgt at vise filmen.

'Den store bagedyst' udskældt for at være kønsstereotyp

Baggrund

I oktober måned rullede endnu en sæson af 'Den store bagedyst' over skærmen på DR1. Konceptet tilskriver, at én deltager skal forlade konkurrencen og programmet i hvert afsnit. I afsnit fire fik deltagerne den udfordring, at de skulle bage en festlig kage til en polterabend for mænd. Da afgørelsens time var kommet, blev det en homoseksuel mandlig deltager, der måtte forlade programmet. Konkurrencens dommere lagde til grund, at han havde misforstået temaet og opgaven, da hans lyserøde overtrukne kage, mindede mere om end barnedåbskage end en polterabendkage.

Den begrundelse fik efterfølgende DR's seere til at reagere og kalde programmet "sexistisk" og "kønsstereotyp", og at DR trækker en gammeldags definition af maskulinitet ned over programmets deltagere.

Svar fra DR

Bagedystens programchef beklager, at udsendelsen har stødt seerne, men pointerer samtidig, at det ikke handler om sexismen eller homofobi. Det er en bagedyst, og det er en konkurrence, hvor en deltager skal forlade programmet hver uge. Der har været mange forskellige temaer før i konkurrencen, og det er dommerne der, ud fra en faglig vurdering, beslutter, hvilken deltager, der har løst opgaven bedst, og hvem der skal forlade programmet. Der har før i programmet været temaer, der går på en bestemt rolle, selvom den kan virke stereotyp. Ofte bliver dommerne sat i en situation, hvor de skal vurdere fortolkningerne - uanset om temaet er romantik eller mandehørm. Hvis man skal vinde bagedysten, er det vigtigt, at man kan løse mange forskelligartede opgaver, og det er i den kontekst, der er blevet arbejdet med temaet.

Det gør et stort indtryk på holdet bag bagedysten, at så mange seere har reageret på temaet. Det har ikke på nogen måde været intentionen at støde nogen eller skabe skel. Det beklages, at det er dét, der er sket.

DR's julekalender er for uhyggelig for børn og for lidt jule

Baggrund:

DR's egenproducerede julekalender 'Den Anden Verden' har medført mange kritiske henvendelser for at være for uhyggelig for børn. Det er specielt forældre, der har henvendt sig, fordi deres børn ikke har turdet at se julekalenderen pga. voldsomme scener. Blandt andet lægger hovedpersonen, en ung pige, sig i et badekar fyldt med isterninger, mens hun tager hovedet under vand og holder vejret i håb om at besvime, så hun kan komme tilbage til en fantasiverden. Også trusler om mord med sværd og spisning af en piges lever og lunger er blevet pointeret som værende over grænsen for, hvad man skal vise i en udsendelse til børn.

Der har ydermere været kritik af julekalenderens form, som havende for lidt med jul at gøre, da der hverken optræder kristne referencer, nisser eller julemænd.

Svar fra DR

'Rør blot ikke ved min gamle jul' – står der i en populær julesang – og det gjorde DR Drama i 2016. Ønsket med julekalenderen 'Den Anden Verden' har været at fortælle en historie om rejsen fra barn til teenager – en rejse, som er genkendelig i de fleste familier, uanset alder. Erfaringen siger, at børn 'ser op ad' – dvs. yngre målgrupper vil gerne se noget om nogle, der er ældre end dem selv. DR Drama har været opmærksom på, at julekalenderen til tider kan være uhyggelig, men den er også sjov, spændene og magisk.

Vi har haft et ønske om at komme gennem flere store følelser og ikke kun hygge og jul. Julekalenderen er mere dramatisk, end de hidtidige har været, og taler måske mere direkte til den ældre del af målgruppen. Både igennem nogle lidt ældre hovedkarakterer og gennem en lidt mere nuanceret beskrivelse af kærlighed. Det har vi været bevidste om, og derfor har vi også valgt at give eventyrene et lidt mere dramatisk udgangspunkt.

Samtidig har DR Drama også været bevidst om, at den yngre del af målgruppen også skulle synes, at historien var spændende. Derfor har vi f.eks. valgt at gøre både julekalenderens dronning og heks lidt sjove og lidt dumme, da det tager noget af farligheden fra dem, uden at dramatikken forsvinder. En del af scenerne foregår på et teater, hvor vi beskæftiger os med en juleforestilling og gennem nogle karakterer diskuterer, hvad jul er. På den måde forholder vi os til begrebet jul, blot på en anden måde end seerne er vant til i december.

Vores målgruppe er de 8-16-årige og deres familier, og vi har gennem hele december gjort opmærksom på, at vi anbefaler, at den yngre del af målgruppen ser den med deres forældre og snakker om de uhyggelige og spændende scener bagefter – måske endda læser Brødrene Grimms eventyr sammen. Derudover har vi med et skilt i starten af nogle enkelte afsnit informeret om, at afsnittet anbefales at blive set med en voksen. Desuden har det været muligt at se afsnittene fra kl. 6 om morgenen hver dag, dvs. at der var mulighed for, at se den sammen i løbet af dagen eller inden spisetid, så man havde lejlighed til at snakke om afsnittet bagefter. Desuden har vi lagt vægt på, at hvert afsnit sluttede med ca. 30 sekunders teaser for næste dags afsnit, hvor man tydeligt kunne se, at alt gik godt igen, selv om det sluttede lidt for spændende.

DR Drama har bevidst valgt at gå i en mere moderne retning med julekalenderformatet. Vi har fokuseret på at fortælle en vedkommende og spændende historie og ikke fokuseret på om, der var nisser eller en julemand med. Vi har haft lyst til at rykke formatet et nyt sted hen og udfordre den klassiske forestilling om julekalenderen. Rammen for 'Den Anden Verden' er stadig julen og december måned – en nedtælling til juleaften – med en moderne og magisk historie om børnenes egen hverdag.

Nedlæggelse af DR-programmer

Baggrund

I andet halvår af 2016 blev det meldt ud, at DR ved årsskiftet lukker flere etablerede programmer. Blandt klagerne har der specielt været utilfredshed over nedlæggelsen af DR2 Morgen og P1-programmerne 'Eksistens' og 'Religionsrapport'.

Svar fra DR

Beslutningen om at lukke DR2 Morgen skyldes, at programmet ikke har de ønskede seere, og at konkurrencen fra andre kanaler er hård. DR vil i stedet etablere et såkaldt "breaking-news-beredskab", der skal kunne rykke hurtigt ud og dække aktuelle begivenheder i Danmark eller verden, mens de sker.

Fra årsskiftet har P1 udviklet sin dækning af religions-, historie-, filosofi- og eksistensstoffet. Målet er at sikre kvalitet, indsigt og formidling inden for P1s kerneområder kultur, debat, samfund, religion og filosofi. Vi ønsker at give lyttere og medvirkende rum og tid til at fordybe sig og reflektere. Derfor har vi udvidet vi den samlede sendetid på disse stofområder. De kommende programmer er ikke færdigt udviklede. 'Eksistens'-vært Carsten Ortmann fortsætter som vært på det nye filosofi-program. Vært på det ny religions- og historie-program er Christoffer Emil Bruun.

'DR's Store Juleshow' – ukorrekt sprog og for få danske julesange

Baggrund

'DR's Store Juleshow' er en tradition på DR1 i december måned, som vanligt samler danskerne foran skærmen. Seernes vurdering af juleshowet har ifølge DR Medieforskning haft en pæn forbedring i forhold til sidste års show, men samtidig tiltrak showet en temmelig stor andel af decembers klager. Kritikken går primært på værternes ukorrekte sprogbrug. Blandt andet siger den ene vært konsekvent "*Mig og Jacob*", ligesom kritikken generelt set rettes mod barnligt sprogbrug.

Et andet kritikpunkt af juleshowet kan sammenfattes til, at der overordnet set er for lidt dansk julestemning. Klagerne henviser eksempelvis til, at de optrædende kunstnere ikke synger danske julesange men kun på engelsk.

Svar fra DR

Det er korrekt, at det er forkert at sige "*Mig og Jacob*". Men det er sin sag at stoppe et show for fyldte sale for, hvad der i første omgang er en sproglig fodfejl. Men set i lyset af de voldsomme reaktioner, der er kommet, er det måske noget, DR bør overveje en procedure for fremadrettet.

DR er selvfølgelig rigtig ked af, at det musikalske tilbud ikke faldt i alles smag. Allerhelst vil vi jo gerne ramme flest muligt og bredest muligt. Det vil vi fortsat bestræbe os på. Sandheden er imidlertid også, at 'DR's Store Juleshow' skal tilgodese ganske mange interesser. I år var 9 ud af 13 sange julesange, så der var ganske meget jul, men i en fortrinsvis engelsksproget udgave. DR samarbejder med de mange artister, som optræder i showet, om at finde de rigtige sange, som både læner sig op ad juletemaet, men som samtidig er julesange, som artisterne har særlig kærlighed til og veneration for. Det sidste er en vigtig forudsætning. Dertil lagt at 'DR's Store Juleshow' er et nordisk juleshow og således også sendes i hele Norden. Her er danske julesange måske knap så aktuelle, og det gør tilsammen, at lige præcis 'DR's Store Juleshow' havde mange (primært) engelsksprogede sange. Det sagt, så vil DR naturligvis tage kritikken til efterretning og have et ekstra øje på fordelingen af engelsk-/danskprogede sange.

DR forsøger ligeledes at være ekstra opmærksomme på seernes ønske og behov for danske julesange og salmer, hvorfor DR i julen skruer op for disse tilbud og sender både "Danmark synger julen ind" og "Pigekorets Julekoncert" (begge på DR K) med mange af de mere klassiske julesange.

OL dækkes for massivt og udskyder faste programmer

Baggrund

En tilbagevendende tendens omhandler kritik af DR's dækning af sportsbegivenheder. Over sommeren 2016 sendte DR De Olympiske Lege fra Rio. Mange seere mener, at dækningen var for massiv og fandt det samtidig urimeligt, at faste programmer blev rykket eller udgik grundet en OL-begivenhed.

Svar fra DR

OL fra Rio har været sendt på TV på henholdsvis DR1 og DR3 over sommeren 2016. Sportsbegivenhederne består af mange sendetimer, det kan føles massivt, men er begrænset til en kort periode over sommeren. Begivenheden finder ydermere sted hvert 4. år. OL nåede meget bredt ud og blev fulgt af 88% af danskerne, alene på TV. Danskerne har i gennemsnit set mere end 20 timers OL på henholdsvis TV2 og DR.

Ifølge Kulturministeriets bekendtgørelse om udnyttelse af TV-rettigheder til begivenheder af væsentlig samfundsmæssig interesse er OL nævnt. DR er derved forpligtet til at vise denne begivenhed.

Når det er sagt, er der en del af befolkningen, der ikke interesserer sig for sport. Det forsøger DR at tilgodese, også i de korte perioder, hvor sporten fylder meget i sendefladerne. DR har i modsætning til tidligere år begrænset antallet af TV-kanaler, der sendes sport på. Eksempelvis er DR2 og DR K fritaget fra at vise OL. Ydermere deler DR OL-dækningen med TV 2, netop for at sporten ikke bliver for dominerende på tværs af TV-kanalerne. DR forsøger i størst mulig grad at balancere, tilgodese og servicere hele befolkningen, således at de public service-forpligtelser, DR også er underlagt, såsom nyhedsformidling, fastholdes. Live-sportstransmissioner er en levende størrelse og til tider umulig at planlægge efter, og her bliver nyhederne på DR1 kl. 18:30 og 21:30 til tider klemte. Der er tidligere lavet forsøg med at flytte live-sport til andre kanaler undervejs i transmissioner, når de skred ind over planlagte TV-programmer, hvilket forårsagede et markant antal klager. Det var ikke en holdbar løsning. I stedet, og på baggrund af en stor andel seerhenvendelser i 2016, er DR i overvejelser om, hvorvidt man skal blive smidigere i forhold til at fastholde TV Aviserne, evt. på andre kanaler.

Manglende undertekster på operaforestilling

Baggrund:

DR modtog i august mange klager over manglende undertekster på operaforestillingen 'Rigoletto' sendt på DR K, fordi indholdet uden tekster var umuligt at følge med i.

Svar fra DR

DR plejer normalvis at tekste operaer. Det var en fejl, at operaen 'Rigoletto' ikke var tekstet til første udsendelse, hvilket desværre ikke blev opdaget, inden den blev sendt. Da DR modtog klager om dette, blev fejlen med det samme rettet og genudsendt med undertekster. DR beklager fejlen og medgiver, at der naturligvis burde have været tekster på operaen.

Tekst-TV blev ikke opdateret

Baggrund

DR har gennem sommeren og efteråret 2016 modtaget mange henvendelser over, at Tekst-TV (TTV) ikke er opdateret og dermed præget af mange uaktuelle nyheder. Specielt går kritikken på manglende ajourføring af sportsresultater, hvor mange nyheder er mere end et halvt år gamle.

Svar fra DR

Generelt kører DR's TTV på hardware og software udviklet for mere end 20 år siden. Disse systemer er naturligvis løbende blevet vedligeholdt og opdateret, men dele af systemet bliver sværere og sværere at opgradere til nutidens teknologier. Midt på sommeren skiftede DR leverandør af sportsdata, fordi man ønskede at have mulighed for at vise flere og bedre informationer om de forskellige sportsgrene. Dette medførte desværre nogle tekniske fejl på TTV omkring sportsresultaterne, som det tog lang tid at få løst grundet systemets alder og begrænsede muligheder for kunne at udbedre fejlen.

Problemerne er efterfølgende blevet håndteret, og DR forventer en mere driftsstabil periode. Derudover er DR i gang med at se på mulighederne for at anskaffe et nyt TTV-system.

Uploadningsproblemer med Deadline og DR2 Morgen

Baggrund

En stabil klagetendens gennem halvåret 2016 har været uploadningsproblemer af TV-programmer, specielt programmerne Deadline og DR2 Morgen. Der kom dog særlig mange henvendelser i juli og august måned. Brugerne rettede kritik mod, at det tager lang tid inden programmerne lægges on demand, og når de bliver tilgængelige, kan der kun afspilles få minutter.

Svar fra DR

I perioden fra juli til august har der været flere tilfælde af forsinket publicering end normalt. Fejlene skyldes, at der i perioden blev forsøgt indfaset en ny live-optager, som efterfølgende måtte tages ud af produktion, da den ikke kørte tilstrækkeligt stabilt. Ligeledes har systemerne i OL-perioden været pressede, fordi der skulle optages op til fire gange så meget live-materiale som sædvanligt.

Fejlene betød, at visse liveprogrammerne blev lagt ud en til fem timer senere end normalt. Pt. kører DR med den gamle live-optager, og man er ved at undersøge, om den nye optager kan stabiliseres, eller om der skal findes en anden fremtidig løsning.

Bonanza-nedbrud skaber flest klager

Baggrund:

Den største klagetendens i dette halvår med over langt over 100 kritiske henvendelser omhandler DR's kulturarvsprojekt Bonanza, der har til formål at sikre DR's programarkiver gennem digitalisering. Der har fra august til september måned været nedbrud på Bonanzas hjemmeside, således at brugerne ikke har kunnet se nogle programmer. Det er meget muligt, at de samme brugere har sendt mere end én klage over nedbruddet, da perioden, hvor Bonanza ikke virkede, strakte sig over så mange måneder.

Svar fra DR

Bonanza har dagligt cirka 5.000 brugere og er en gammel tjeneste, hvor mange af systemkomponenterne er forældede og svære at vedligeholde. Der udvikles ikke videre på tjenesten, ligesom der heller ikke tilgængeliggøres nyt indhold.

Der har været to tekniske fejl, som gjorde, at det i længere tid (hhv. syv dage i august og ti dage i november) ikke var muligt at afspille materiale fra Bonanza-hjemmesiden.

DR har gennem et stykke tid arbejdet på at stabilisere Bonanza samt at gøre systemet hurtigere. Denne opgradering gennemføres i løbet af december 2016 og januar 2017

Afspilningsproblemer med dramaserien 'Ørnen'

Baggrund

I juli måned modtog DR en del henvendelser omkring afspilningsproblemer med den gamle dramaserie 'Ørnen', der for en periode var lagt tilgængelig på DR TV. Brugernes var begejstrede over muligheden for at gense serien, men ærgerlige over kun at kunne afspille de tre første afsnit. Frustrationen steg i takt med, at fejlen ikke blev rettet, og udløbsdatoen nærmede sig.

Svar fra DR

På baggrund af brugernes klager gik DR straks i gang med at undersøge på alle platforme, medier og browsere, hvad årsagen var, så en eventuel fejl i DR's systemer kunne blive rettet.

Indledningsvist blev det undersøgt internt, om man kunne genskabe samme fejl på tilsvarende udstyr, samt om man kunne finde en fejl i de tekniske systemer. Da disse undersøgelser ikke gav noget resultat, tog DR kontakt til nogle af de brugere, der havde henvendt sig, og bad dem teste, om fejlen stadig var tilstede. For nogle var det ikke længere tilfældet, og samtidig faldt antallet af klager også drastisk.

Det lykkedes ikke at finde frem til fejlen, inden seriens liggetid på nettet udløb. Det blev derfor ikke afklaret, hvad årsagen til fejlen var, herunder om det skyldtes fejl i den måde DR tilgængeliggjorde serien eller særlige forhold omkring visse brugeres udstyr.

'Den Store Pakkeleg' har mistet julekvaliteten og kører dårligt

Baggrund

Det har i en lang årrække været tradition, at man på DR's hjemmeside i december måned kan spille 'Den Store Pakkeleg', hvor det også er muligt at vinde præmier. I dette halvår kritiseres DR for at have moderniseret pakkelegen på en markant anderledes måde end hidtil, og at spillet helt har mistet julestemningen. Flere klager over, at det minder for meget om skydespillet 'Angry Birds' og har nogle meget stereotype karikeringer af for eksempel hippier, vegetarer, vinterbadere, fulde folk og forkælede møgunger.

Derudover klager mange over driftsproblemer, og at spillet hakker, og deres data bliver slettet, til trods for at de er oprettet med DR login.

Svar fra DR

I forbindelse med at DR skulle udskifte den tekniske platform for 'Pakkelegs-spillet' på grund af alder, blev det besluttet at lave en helt ny version af spillet. Det blev bevidst valgt, at den nye version blandet andet skulle være mere udfordrende for brugerne og have lidt humor og friskhed end den tidligere version. Fx. blev det valgt at fokusere på de "irriterende decembertyper", som mange kender fra den travle julemåned.

DR kan konstatere, at ikke alle brugere var glade for ændringen, og at dette i sig selv har resulteret i en del klager. Klagerne tages naturligvis med i evalueringen af spillet.

Med det nye spil har der vist sig enkelte tekniske udfordringer. Spillet var udviklet som et webspil, hvor man skulle være online for at kunne gennemføre spillet. Det gav nogle udfordringer for brugere, som ville spille via ældre device (telefon/tablet), og som havde en ustabil netforbindelse, da spillets størrelse her betød udfordringer med at lade spillet. DR vil se på hvordan kombinationen af hardware, operativsystem og produkter kan optimeres fremover.

Derudover var der enkelte udfordringer omkring login og lodsedler i spillet. DR kommunikerede på flere platforme og inde i spillet omkring uhensigtsmæssighederne, og hvad brugere kunne gøre for at undgå dem.

I alt var ca. 75.000 forskellige brugere inde og spille pakkeleg, og der blev spillet i alt 5,8 mio. kr. baner/plays i spillet.

Chromecast og DR TV problemer

Baggrund

I december måned kom der rigtig mange klager over teknikken, da DR havde problemer med afspilning af DR TV via Chromecast. Særligt var det iPhone-brugere, der henvendte sig til DR, da de efter nyeste opdatering fra Apple ikke længere kunne benytte DR TV gennem Chromecast.

Svar fra DR

I forhold til Chromecast havde DR i december to problemer, der opstod med få dages mellemrum og som gjorde, at Chromecast ikke virkede via iPhone eller iPad. Programmer kunne dog fortsat afspilles på Chromecast via andre devices, fx via Android devices, PC og Mac, eller afspilles direkte på iPhone eller iPad. Chromecast er et supplement til DRs primære streamingtjenester, og står for cirka tre pct. af den samlede streaming

DR rettede fejlen, så snart den blev opdaget, men da rettelsen også skulle godkendes hos Apple betød det, at der gik ca. fem dage inden fejlen var rettet hos brugerne.

DR arbejder kontinuerligt på, at sådanne fejl bliver fanget i interne tests og på at forbedre de understøttende processer og værktøjer, som bruges i udviklingen af nye digitale produkter.

Undertekstproblemer med 'Broen 1' på DR TV

Baggrund

I august måned blev den gamle dansk-svenske dramaserie 'Broen 1' lagt tilgængelig på DR TV. DR modtog en del klager over, at der kun var undertekster på de danske stemmer, men ikke på de svenske stemmer.

Svar fra DR

Det er ikke lykkedes at få afklaret, hvad der har været årsagen til, at nogle seere oplevede, at der ikke var undertekster på de svenske stemmer.

Underlægningsmusik i TV Avisen forstyrrer og forhindrer forståeligheden

Baggrund

Et tilbagevendende kritiktema omhandler underlægningsmusik i TV Avisen. Klagerne forstår ikke, hvorfor underlægningsmusikken i TV Avisen ikke kan fjernes, fordi de synes, at den forstyrrer og forhindrer forståeligheden i programmerne.

Svar fra DR

Som en fast del af udsendelserne bruger vi intromusik og jingler. Disse er greb, der henleder opmærksomheden til udsendelsen og skaber genkendelse for seerne.

Underlægningsmusik i TV Avisen bliver brugt til at signalere, at der skiftes fra længere indslag til et hurtigt overblik over forskellige historier. DR Nyheder er meget opmærksom på, at lyden ikke må være forstyrrende, og vi sørger løbende for at evaluere og justere niveauet. Som et led i hele tiden at optimere vores udsendelse, er vi i gang med at se på andre former for denne type indslag. I den længere udsendelse om søndagen har indslagene mere karakter som en mini-dokumentar, og her bruges musik som en underlæggende del af historiefortællingen. Musikken må dog aldrig være dominerende, hvilket vi altid er opmærksomme på og justerer efter.

Andet led i behandlingen af klager

DR's klagesystem har to led. I første omgang har en bruger krav på et svar fra den ansvarlige redaktionschef eller redaktør. Er en bruger ikke tilfreds med svaret i første instans, har den pågældende to muligheder:

- Vedkommende kan gå til Pressenævnet. Nævnet forudsætter dog, at den pågældende har en retlig interesse (typisk selv er involveret) for at kunne behandle sagen.
- Herudover har alle – også klagerne uden retlig interesse – mulighed for at klage til Lytternes og seernes redaktør i DR.

Brugeren har mulighed for at klage til mig, men ikke krav på, at jeg behandler klagen. En sag kan afvises, fordi jeg ikke vurderer, at den har et programetisk indhold eller en sådan væsentlighed, at det berettiger en selvstændig ny klagebehandling. Det sker, men ikke hyppigt. Også i det forgangne halve år har jeg afvist enkelte klager.

Pressenævnsager

I andet halvår af 2016 har Pressenævnet behandlet tre sager vedrørende DR, og udtalt kritik i den ene af de tre sager.

Mariager-sagen. Kritik af DR

Den 20. september 2016 udtalte Pressenævnet kritik af dele af DR's udsendelse "Løgn eller chikane i Mariager". Udgangspunktet for udsendelsen drejede sig om en sag vedrørende chikane mod et kvindeligt, homoseksuelt par. Efterfølgende klagede den ene af kvinderne til Pressenævnet blandt andet over, at hendes privatliv var krænket, idet der ifølge hende manglede forelæggelse, at vinklingen af udsendelsen var forkert, og at der manglede kildekritik. Klager mente, at flere kilder skadede hendes troværdighed, uden at hun fik en chance for at komme til orde i udsendelsen.

Pressenævnet kritiserede DR for manglende præcision i omtalen af to private forhold, uden at klager fik mulighed for at komme med sin version. Pressenævnet kritiserede endvidere, at DR ikke havde tilbudt klager og hendes advokat gennemsyn af udsendelsen. Pressenævnet bemærkede, at det normalt ikke er et krav at få gennemsyn, og at der ikke forelå en aftale herom. Men da der var uenighed om, hvorvidt klager i tilstrækkelig grad var blevet forelagt oplysningerne i programmet, og idet programmets anden hovedperson fik mulighed for at se programmet igennem, burde DR have tilbudt klager og hendes advokat gennemsyn.

Ikke kritik af DR i sag om superklager.

En klager havde i 2016 klaget til Pressenævnet over manglende rettelse af en artikel, der blev bragt i 2011 med titlen "Politiker er træt af superklager på Samsø." I artiklen fremgik det, at den omtalte "superklager" havde klaget til Samsø kommune 1500 gange. Navnet "superklager" var opstået og bragt i artiklen på dr.dk, fordi et byrådsmedlem fra Samsø Kommune havde omtalt den pågældende borger på denne måde. Klager anfægtede tallet 1500, hvorefter DR i 2011 bragte en rettelse på dr.dk. Heraf fremgik det, at klager havde haft en korrespondance med kommunen 900 gange. Først efter klager havde gjort DR opmærksom på det i 2016, blev rettelsen indarbejdet i den oprindelige artikel fra 2011. DR afviste at slette artiklen. Herefter henvendte klager sig til Pressenævnet og forlangte artiklen slettet. Pressenævnet fandt, at korrespondancen med kommunen ikke indeholdte oplysninger, som måtte anses for følsomme eller private i en sådan grad, at dr.dk burde have imødekommet en anmodning om sletning. Pressenævnet udtalte derfor ikke kritik. Pressenævnet fandt dog, at det havde været hensigtsmæssigt, hvis DR havde indarbejdet rettelsen i artiklen allerede i 2011.

Ikke kritik af DR i 'Find Stein Baggens penge'

DR viste en række programmer, hvor formålet var at finde Stein Baggens penge - nærmere bestemt 200 millioner kroner efter IT-Factory's konkurs i 2008. Klager havde rejst kritik af en række forhold, men de blev alle afvist i den kendelse, som Pressenævnet afsagde den 18. august 2016. Herunder at man ikke havde udvist kildekritik, samt at DR-journalister havde brugt lydoptagelser fra forskellige interviews.

Programmerne bragte en række kritiske oplysninger om klager, der hverken var tiltalt eller dømt i relation til konkursen i 2008. DR havde forelagt oplysningerne for klager, men klager ønskede ikke at medvirke i programserien og ønskede heller ikke sit svar offentliggjort. Derfor udtalte Pressenævnet ikke kritik, men samtidig slog nævnet fast, at selv om en omtalt person ikke ønsker sine svar gengivet, så fritager det ikke et medie for at overveje de oplysninger, som personen har fremsat, når man udarbejder programmet.

Ankesager afgjort af lytternes og seernes redaktør

Jeg har i andet halvår af 2016 afgjort ni ankesag med indstilling til generaldirektøren. I seks sager har klager fået delvist medhold, og i tre sager har klager ikke fået medhold. I alle tilfælde tiltrådte generaldirektøren min indstilling til afgørelse.

Klage over case i TV Avisens indslag den 18. maj 2016. Afgjort den 3. august 2016 med delvist medhold.

Klager henvendte sig dels med en påstand om, at den case-person, der var anvendt i indslaget ikke levede op til det, der blev postuleret, og dermed vildledte TV Avisen seerne. Dels lød klagen på, at DR i første omgang havde været alt for langsommelig i forhold til at svare.

I forhold til første del af klagen mente klager ikke, at case-personen i det område, hvor den pågældende boede, var omfattet af kommunal støtte til fiberbredbånd. Denne del blev afvist. Klager var omfattet af det kommunale tilbud og kritik af, at den pågældende case-person havde en egeninteresse i at arbejde for større tilslutning til bredbånd i sit område, blev anset for at være irrelevant. Derimod fik klager medhold i, at DR's sagsbehandling havde været alt for langsommelig.

Klage over dokumentaren 'Skoler i Skudlinjen', som blev vist den 20. juni 2016 på DR1, var for ensidig i sin kritik af Venstre. Sagen blev afgjort den 18. august 2016. Klager fik ikke medhold.

Klager fandt, at dokumentaren berørte et væsentligt tema om den mislykkede danske støtte til skoler i Afghanistan. Men klagen gik på, at kritikken var ensidig vendt mod Venstre og Venstres politikere. Klager efterlyste kritik af den socialdemokratiske statsminister Helle Thorning-Schmidts ansvar i sin regeringstid og dermed et medansvar for den fejlslagne indsats for skoler. Det fandt klager var i strid med DR's public service-forpligtelser.

Klager fik ikke medhold. DR havde i overensstemmelse med både de presseetiske og DR's egne etiske regler forelagt kritikken for den på tidspunktet fungerende danske udenrigsminister Kristian Jensen, som ikke ønskede at medvirke i et interview. Det var DR's ret at vælge at forelægge kritikken for den siddende minister, og det var i orden i henhold til etikken.

Klage over video på P3, som blev offentliggjort på P3's Facebookside den 19. august 2016. Klager fik delvist medhold.

Klager henvendte sig om en satirisk video, som P3 havde produceret i forbindelse med den danske svømmer, Pernille Bluhme, vandt guld ved OL i sommer. Klager fandt videoen sexistisk. Klager mente ikke, at videoen var i overensstemmelse med DR's etiske standarder. Han ville endvidere vide, om DR ville beklage videoen og sikre, at den blev fjernet fra Facebook.

Klager fik medhold i, at videoen forekom nedgørende og sexistisk, selv om intentionen ifølge redaktionen var den modsatte. Dermed var den i strid med DR's etiske regler. Da DR allerede

havde beklaget videoens indhold, var der ingen grund til at gentage dette, og DR skulle heller ikke fjerne den fra Facebook.

Se P3's hyldestsang ved at følge dette link: goo.gl/BXfjnW

Klage over indslag bragt i TV Avisen den 15. juli 2016 om Venezuelas økonomi. Afgjort den 30. september 2016. Klager fik ikke medhold.

Indslaget var ganske kort og drejede sig om, at Venezuela havde åbnet sine grænser i tolv timer for at skaffe fødevarer, mad og medicin. Klager opponerede mod indslagets speak, hvor det blev sagt, at Venezuelas økonomi var i frit fald på grund af prisfaldet på olie. Klager fandt det tendentiøst og mente, at DR burde have forklaret den miserable økonomiske tilstand i landet med henvisning til den tidligere præsident Hugo Chávèzs socialistiske politik.

Man kan ikke forvente, at kort indslag af denne karakter giver en udtømmende perspektivering af årsagsforholdene til Venezuelas krise. Desuden ville det i den kontekst snarere have været betænkeligt, hvis DR uden mulighed for uddybning havde givet den tidligere præsident Hugo Chávèz skylden for forholdene. Klagen blev derfor afvist.

Klage over indslag i TV Avisen den 29. august 2016. Afgjort den 5. oktober 2016. Klager fik ikke medhold.

TV Avisen bragte den 29. august et indslag om unge, der deler nøgenbilleder på nettet. I den forbindelse havde DR optaget nogle dækbilleder på torvet foran Københavns Universitets bygninger på Amager, København, og billederne var brugt i indslaget sammen med en vox-pop fra stedet. Nogle studerende havde henvendt sig til deres institutleder efterfølgende og klaget over, at der var brugt billeder med dem på. Institutlederen var ikke tilfreds med svaret fra DR og ankede sagen til lytternes og seernes redaktør.

Konklusionen blev, at DR havde ret til at filme og bruge billederne i indslaget i TV Avisen. Det foregik på et offentligt tilgængeligt sted, og det krævede ikke en særlig tilladelse. Alligevel påpegede jeg, at det havde været god stil at informere især de studerende, der var meget tydelige i billedet, om, at de blev filmet og brugt i et indslag. Navnlig da indslaget vedrører et følsomt emne som nøgenbilleder på nettet.

Klage over speak i afsnit af programmet Radioklassikeren, som blev sendt den 18. juli 2016. Afgjort den 5. oktober. Delvist medhold.

En klager havde klaget over programmet 'I dybeste taknemmelighed'. Det var en genudsendelse fra tidligere på året. Klager mente, at programmet i kraft af værtens indledende og afsluttende speak var partisk og kom til at fremstå som en negativ kommentar til den aktuelle asylpolitik. Hovedindholdet i programmet var en gennemgang fra radioarkivet af optagelser vedrørende jødernes flugt over Øresund under Besættelsen. Klager fik medhold i den del af sin klage.

Klager var også utilfreds med DR's svar i første instans, og havde bedt lytternes og seernes redaktør om at få svar på, hvorvidt svaret var tilfredsstillende. Jeg konkluderede, at redaktionschefens svar var acceptabelt. Heri fik klager ikke ret.

Klage over programmet 'Mellem himmel og jord' sendt den 11. juli 2016. Afgjort den 23. november. Delvist medhold.

Programmet beskæftiger sig med mennesker, som lider af el-overfølsomhed. En lidelse, der ikke er officielt anerkendt som en sygdom. I programmet kommenterer værten, Michael Jeppesen, undervejs de interviews og erfaringer, han støder på. I programmet indgår et hjemmegjort forsøg, og det er den del, som faldt klager for brystet. Selv -skrev klager – var han klar over, at programmet var et livsstilsprogram og ikke et dokumentarprogram, men alligevel mente han, at værten tilkendegav på en konkluderende måde i de sidste fem minutter af programmet, at han troede på de el-overfølsomme. Klager mente endvidere, at programmet burde berigtiges.

Klager fik ret i, at værten strakte forsøget for langt i forhold til, at der var tale om en gimmick og ikke et rigtigt, videnskabeligt forsøg. Men der var ikke grundlag for en berigtigelse.

Programetik og andre tendenser på Facebook

De sociale medier – i overvejende grad Facebook – bliver i høj grad brugt af brugerne til at kommentere DR's programmer. Det er værd her at understrege, at dette afsnit er medtaget for at give et billede af de tendenser, der også vedrører programetisk kritik af DR's programvirksomhed. Der er ikke tale om klager eller klagebehandling i den formelle forstand. Der er ikke tvivl om, at DR's brugere i stor grad benytter eksempelvis Facebook til en hurtig meningstilkendegivelse og dermed chancen for at indgå i debat med andre både om temaer og tilrettelæggelse af DR's programmer. Noget, som ikke er muligt i DR's officielle henvendelsessystem. I nogle af de nedenstående valgte eksempler, er der debatter, som har ført til over tyve underkommentarer væk fra hovedsporet i debatten. Typisk for disse valgte eksempler begynder en tråd med kritik af DR, men udvikler sig i mange retninger med kritik, klager, ris og ros.

Det er dermed et nyttigt bidrag til at forstå de tendenser blandt DR's brugere, som er gældende lige nu. Med DR's langt over hundrede Facebook-profiler og knap 200.000 kommentarer om måneden er det selvsagt en umulig opgave at have bare et fragmentarisk billede af, hvad der er skrevet og sagt om DR's programetik. Afsnittet bygger på punktnedslag, indsamling af oplysninger fra DR Medier samt de Facebook-debatter om DR, der har været omtalt i den øvrige presse blandt andet gennem presseklip.

Store temaer på Facebook følges i visse tilfælde med mange henvendelser, for eksempel julekalenderen eller kritik af en DR-værts opfordring til boykot af Den Korte Avis. Men der er også debatter, som ikke findes i det officielle system. Hvis DR vil udbygge sit kendskab til brugernes holdninger – herunder til programetik – vil det være hensigtsmæssigt at kunne foretage en mere systematisk bearbejdning af det indhold, der er på DR's mange Facebooksider.

Har vi et personligt ansvar for integrationen?

DR havde i efteråret en satsning med flere reportager og programmer om integrationen i Danmark, og det afspejlede sig i høj grad også på DR's Facebook-profiler. Den første udsendelse med titlen 'Det splittede Danmark' medførte en del kritik af DR. Navnlige fandt en del debattører, at DR styrkede fremmedhad og racisme ved at give taletid til indvandrerkritiske repræsentanter. Her hentydes til, at programmet lod en indvandrekritiker møde en mand med muslimsk baggrund. Betegnende for denne type af debatter er, at der ofte opstår underdebatter om DR's bortcensurering af indlæg, der ikke lever op til tonen og standarden. I debatter af denne type – som i mange andre – er det yderst vanskeligt at skille begyndelsesemnet fra alle de delemner, der dukker op. Lejlighedsvis ytrer en debattør programetisk kritik af DR, mens andre fortsætter debatter med andre aspekter.

'Patrioten og venligboeren'

Udsendelser, der rummer islam og integration som tema, afstedkommer hver gang mange kommentarer på DR's Facebook-sider. Den 30. december bragte DR1's Facebook-side et klip som reklame for et på det tidspunkt kommende program om en "patriot", der møder en venligbo. De bor i samme by, men har intet til fælles, som DR-teksten udtrykker det. Alene klippet afstedkom en del kommentarer og kritik af DR. Der er blandt andet kritik af, at DR kalder en "fremmedfjendsk for en patriot", men også kritik af, at DR laver en forsimplet og plat sammenstilling i udsendelsen.

'Vi ses hos Clement' med Pernille Vermund

Et opslag for DR2 programmet 'Vi ses hos Clement' den 25. september 2016 affødte en del kommentarer om værten, Clement Kjersgaards, interview med lederen af Nye Borgerlige, Pernille Vermund. Strukturen i opslagets debatråd afspejler i sin form den polarisering, som hyppigt optræder, når DR behandler emner om islam, religion, integration og udlændinge i det hele taget.

Også værten selv blandede sig i tråden efterfølgende. Det korte klip, som blev lagt ud, drejede sig om gæstens bemærkninger om, at Danmark ville være et bedre samfund, hvis islam ikke var der. Nogen fandt, at værten havde givet gæsten en "svinsk" behandling, andre fandt, at programmet gav en "racist taletid", som det blev udtrykt.

Se udsendelsen via linket: goo.gl/79Ai8t

Må uligheden vokse

Atter et Clement Kjersgaard-program kaldte på 'Debattens' Facebook-profil på DR2 på mange indlæg fra DR's moderator den 29. september 2016. Her drejer det sig om et klip fra Debatten på DR2, hvor emnet var: Må uligheden vokse. En del af kommentarerne gik på påstande om, at værten var partisk, og at gæsterne får taletid efter, hvem værten kan lide. Værten selv argumenterer i tråden for, at DR har en særlig forpligtigelse til at samle de debattører, der står langt fra hinanden.

Ingen bagtanke med mandehørm-temaet

Også DR's egen hjemmeside, dr.dk, rummer mulighed for at gennemføre en debat med brugerne. Den blev i lighed med Facebook i stor stil benyttet, da dommerne stemte en homoseksuel deltager ud i 'Den Store Bagedyst', fordi deltageren havde misforstået "mandehørm-temaet." Dette tema er et af de mest debatterede på alle de kontaktkanaler, som brugerne har i forhold til DR. På DR.dk kunne der stilles spørgsmål til chefen bag programmet. Det havde en snes kritiske seere gjort.

P3-opfordring til boykot af Den Korte Avis

En P3-værts opfordring til annonceboykot af Den Korte Avis førte til kritik på alle de henvendelseskanaler, der findes i forhold til DR. Således også på Facebook. Samtidig gav opfordringen genlyd på andre, kendte debattørers tråde uden for DR.

En lytter havde samme morgen (9. december), som opfordringen var fremsat, et længere kritisk indlæg på P3's Facebookside. På samme side svarede en DR-moderator med link til en beklagelse fra redaktionschefen samt værtens undskyldning til Morgenavisen Jyllands-Posten.

'Jacob Riising og mor – på ferie'

Tidligere har DR modtaget en del klager over programmet ud fra argumentet, at det er statsbetalt ferie. I forbindelse med DR1s første afsnit af den nye serie om Jacob Riising og hans mors rejse, er der en del kommentarer netop om dette emne. DR's moderator har i tråden svaret på vegne af redaktøren, at det generelt ikke er dyrere at lave serier i udlandet i forhold til i Danmark.

Donna og Erik fik to timer til at sige farvel til børnene

I oktober sendte DR1 dokumentaren 'Fjernet fra mor og far'. Den drejer sig om en familie, som efter ti års med familiebehandling fik fjernet deres fem børn af Odense Kommune. DR1 havde lagt en artikel ud på sin Facebook-side med titlen: "Donna og Erik fik to timer til at sige farvel til

børnene”. Det førte til en debat om rimeligheden i overskriften og DR’s muligheder og kompetence til at tage stilling i den komplicerede familiekonflikt. Også her var DR1’s moderator flittigt i debat med deltagerne. Herunder også deltagere, som fandt det berettiget, at DR skildrede kommunens drastiske beslutning efter ti års familiebehandling. Der var ca. 100 kommentarer. En del af debattørerne forholder sig til berettigelsen af at vise børnene og skildre familien både med argumenter for og imod. Herunder også det ansvar, som DR påtager sig for fremstillingen af såvel myndigheder som familie.

1 DR1
October 10, 2016 · 🌐

- Når forældrene kun får to timer på at forberede sig på, at børnene skal tvangs fjernes, så er det en meget brutal handling, siger psykolog i Red Barnet, Kuno Sørensen efter aftenens dokumentar 'Fjernet fra mor og far'.

Donna og Erik fik to timer til at sige farvel til børnene
Efter 10 år med familiebehandling skulle det pludselig gå meget stærkt, da Donna og Eriks fem børn skulle tvangs fjernes.
DR.DK

👍 Like   💬 Comment   ➦ Share

👍👎👤 291   Top Comments ▾

31 shares   101 Comments

Write a comment..

How important is the headline for you DR1?
Folk har det jo med at kommentere ud fra en overskrift og ikke hele udsendelsen. Og denne her får jo folk til at fatte sympati for et par forældre (faren) der ikke evner at drage omsorg for sine børn.... See More
Like · Reply · 🌐 165 · October 10, 2016 at 10:11pm · Edited

Kritik af julekalender – 'Den anden verden'

På samme måde som i DR’s kritik og klagesystem har 2016 julekalenderen 'Den anden verden' fyldt meget. Eksempelvis medførte en Facebook-opdatering en massiv kritik og dertil en række underkommentarer og separate debatter, hvor DR’s moderatorer kom på arbejde. Især gik

kritikken på, at julekalenderen var for uhyggelig, rummede død, vold og ødelæggelse på en måde, som var for skrap for børn, og at sproget var for groft. Men – igen som i det officielle system for henvendelser – var der også brugere, som forsvarede julekalenderen med henvisning til, at den var velegnet og spændende for lidt større børn.

Slut med 'Ditte og Louise'

DR fik mange kritiske kommentarer, da det blev besluttet at nedlægge serien satireserien 'Ditte og Louise'. En del kommentarer var kritiske over for begrundelsen, som den blev fremsat af DR's kanalchef i Facebook-opslaget. Begrundelsen var ikke kun, at seertallene er for dårlige, men også at DR vil give plads for andre temaer. Der er knap 400 kommentarer, hvoraf en del drejede sig om, at DR forsømmer at repræsentere kvinder i programmerne.

